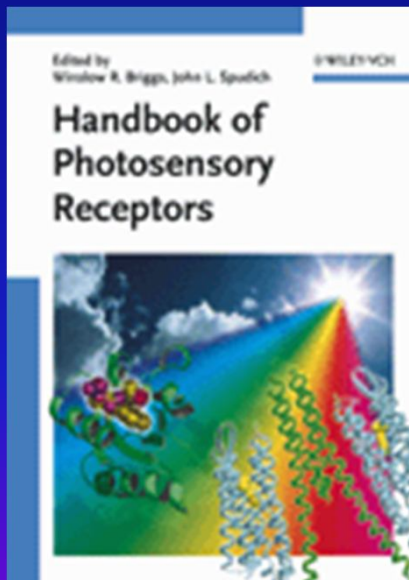

5) Reakce rostlin k modrému světlu

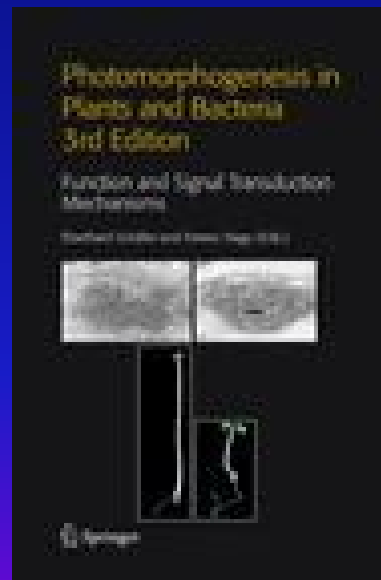
a) Fototropismus

b) Rychlá inhibice prodlužovacího růstu

c) Stimulace otevírání průduchů (stomat)

Briggs WR, Spudich JL (eds) (2005)
Handbook of Photosensory
Receptors, Wiley-VCH

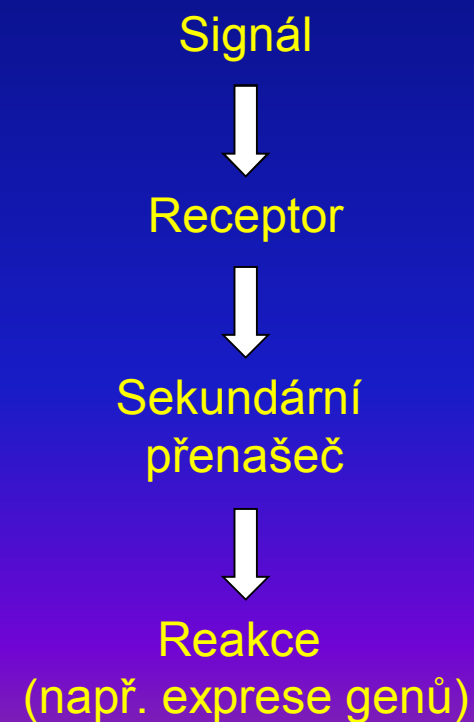
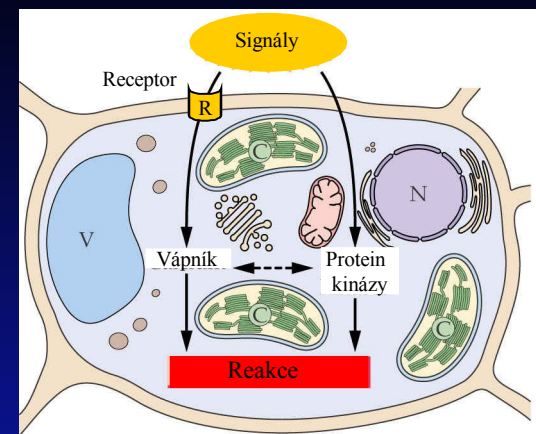
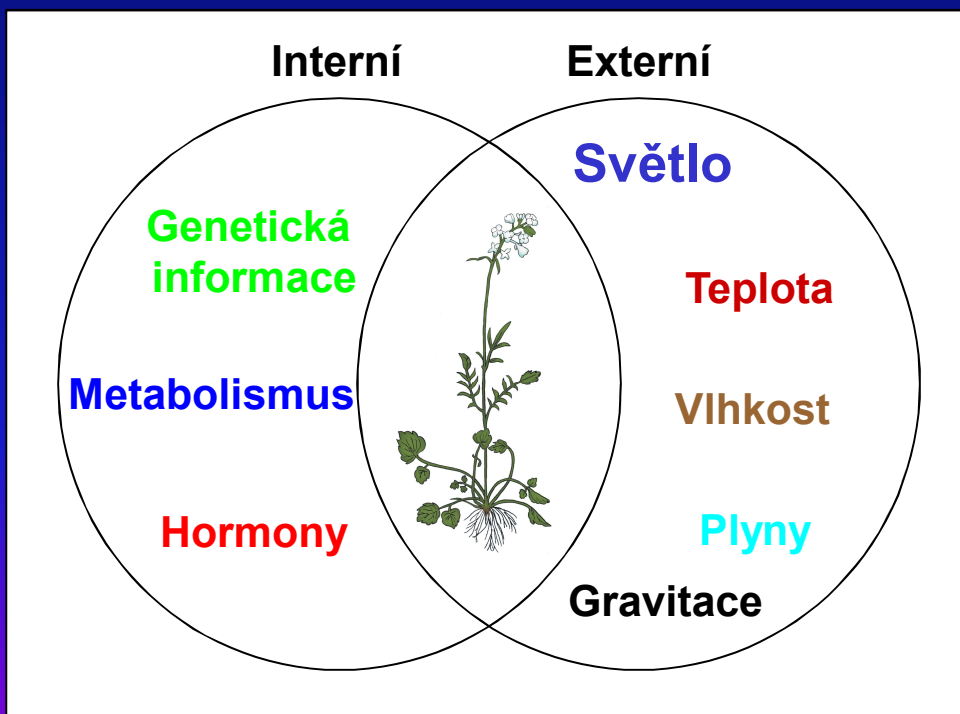

Schäfer E, Nagy F (eds) (2006)
Photomorphogenesis in Plants
and Bacteria, 3rd ed., Springer

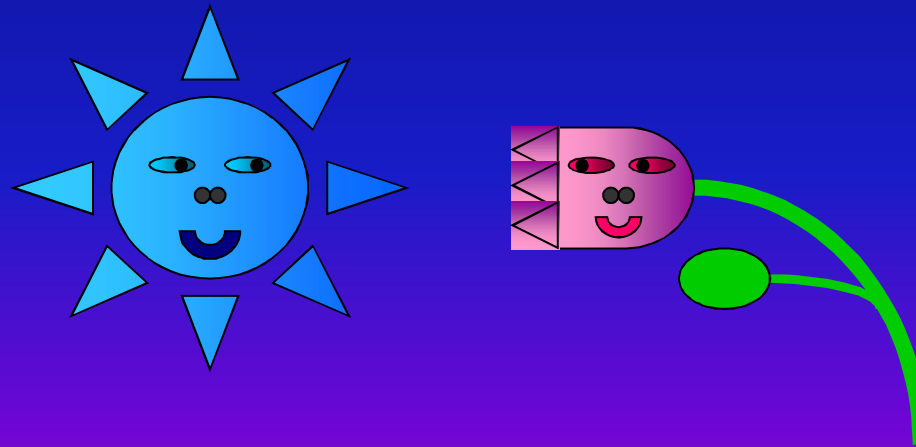
Whitelam GC, Halliday KJ (eds) (2007)
Light and Plant Development
Blackwell Publishing

Vývoj a růst organismů jsou regulovány různými faktory

Fotosyntéza – přijímané světlo slouží jako zdroj chemické energie

Fototropismus - světlo je přijímáno jako signál; specifická reakce k modrému světlu; růst směrem ke světlu

Reakce rostlin k modrému světlu (400 – 500 nm)

a) Fototropismus

b) Rychlá inhibice prodlužovacího růstu

c) Stimulace otevírání průduchů

Aktivace genové exprese

Stimulace syntézy chlorofylu a karotenoidů

Fototaxe

Pohyb jádra **Update 2007:** Iwabuchi K et al. (2007) Plant Cell Physiol 48: 1291-1298

Změna polohy listů **Update 2008:** Inoue S et al. (2008) Mol Plant 1: 15-26

Reakce rychlé - sekundy (elektrické jevy na membráně)

Reakce pomalé - minuty, hodiny (stimulace biosyntézy pigmentů)

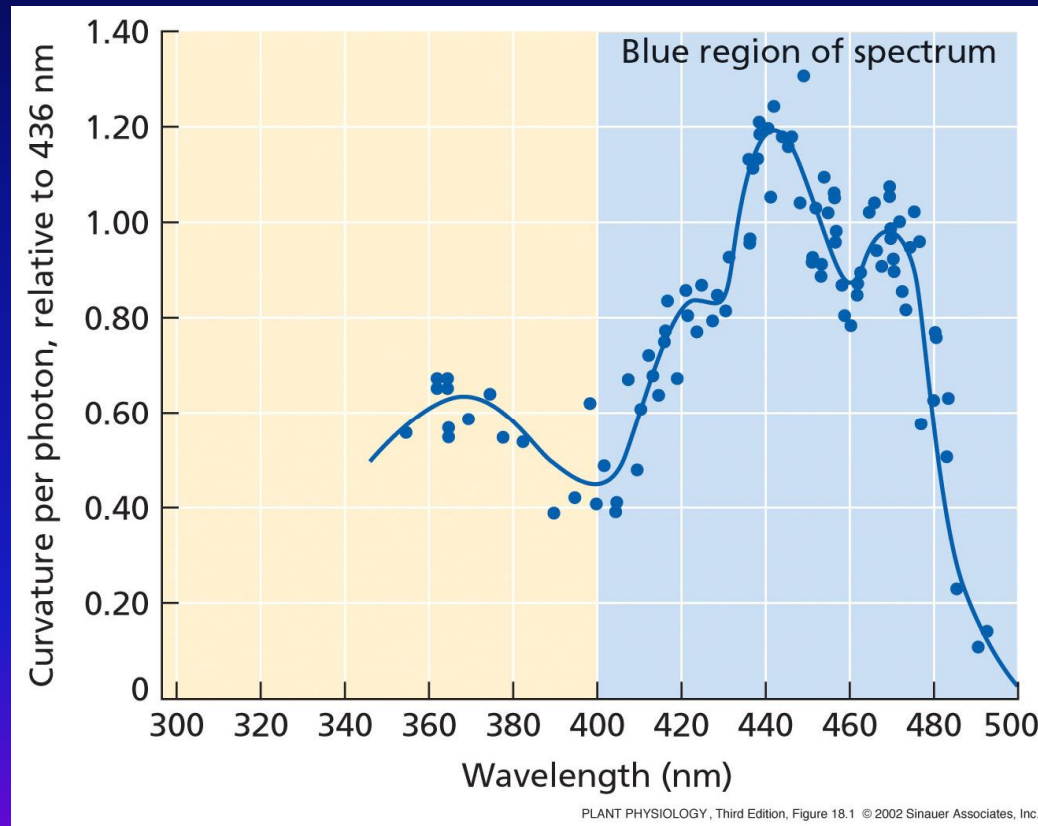
Modré světlo je absorbováno specifickými receptory modrého světla, ale také fytochromy a chlorofylem

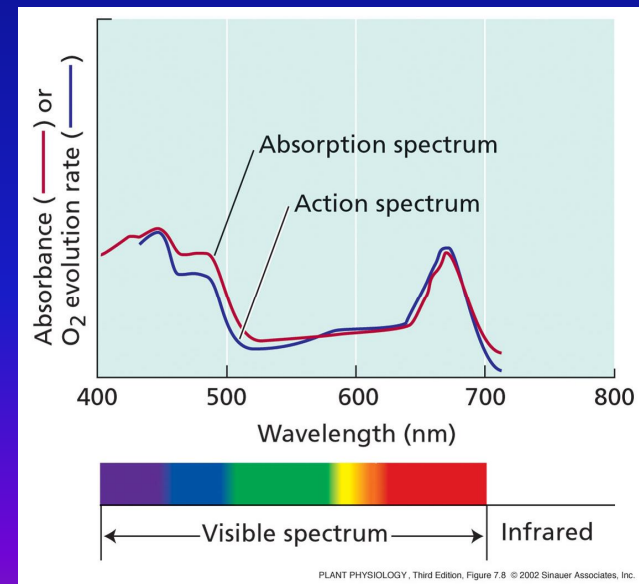
Jak odlišit specifické reakce k modrému světlu?

- 1) Modré světlo nemůže být nahrazeno červeným světlem**
- 2) Reakce není reverzibilní FR**
- 3) Akční spektrum a jeho srovnání s absorpčním světlem**

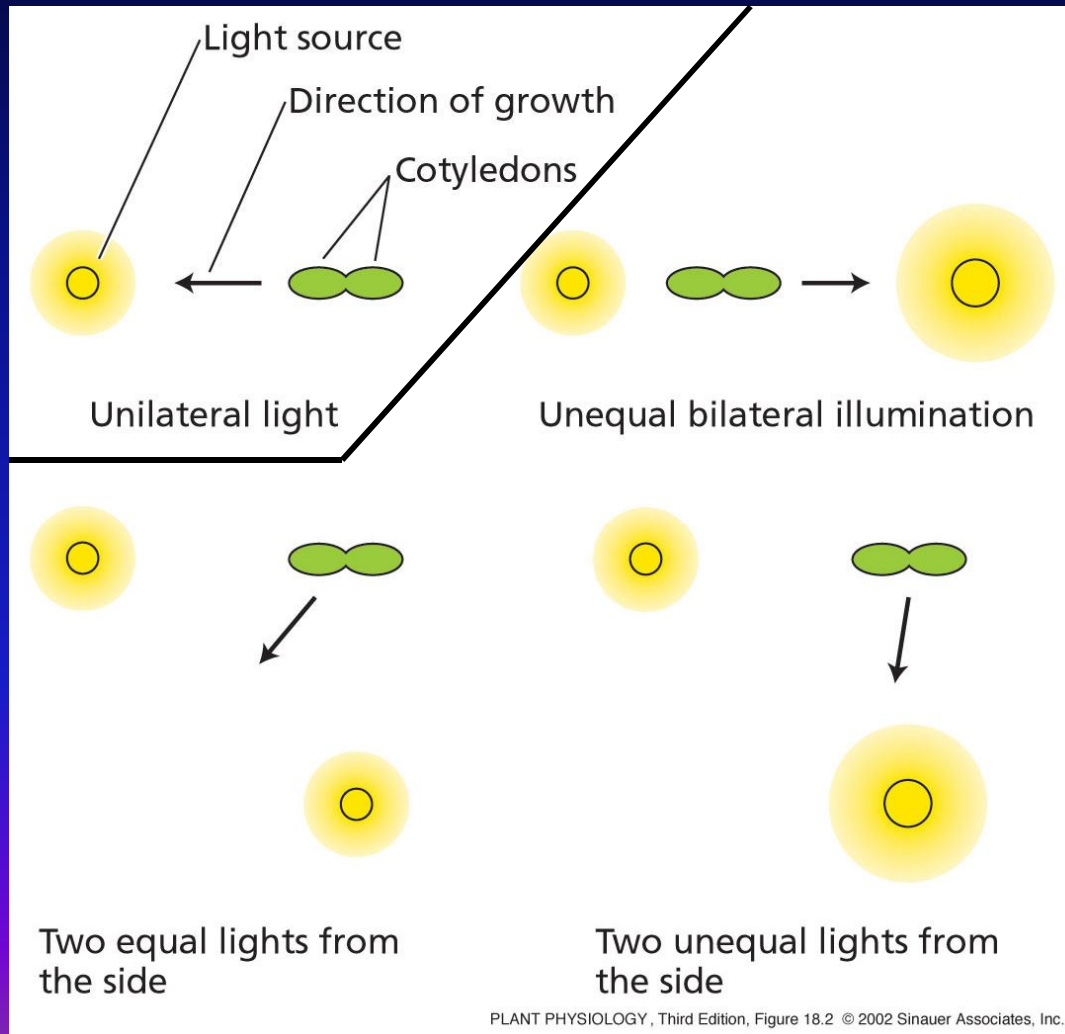
Akční spektrum - graf, který vyjadřuje závislost intenzity pozorované reakce na vlnové délce světla

Akční spektrum pro fototropismus

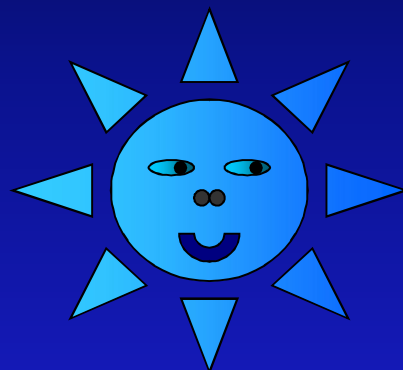
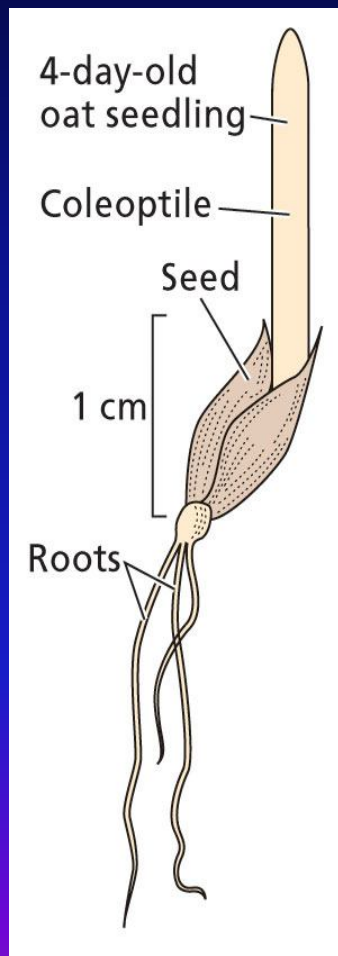

a) Fototropismus – asymetrický růst směrem ke světlu

- houby
- kapradiny
- vyšší rostliny

Koleoptile (coleoptile) – modifikované listy u jednoděložných rostlin

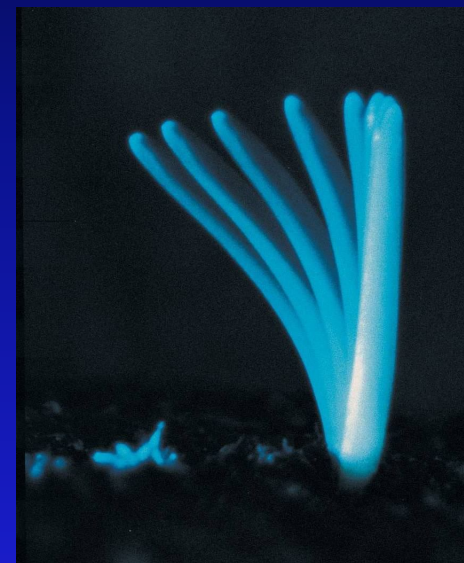

Auxinový gradient

Auxin stimuluje růst buněk více na zastíněné než na ozářené straně koleoptile => zakřivení růstu

~ 180 minut

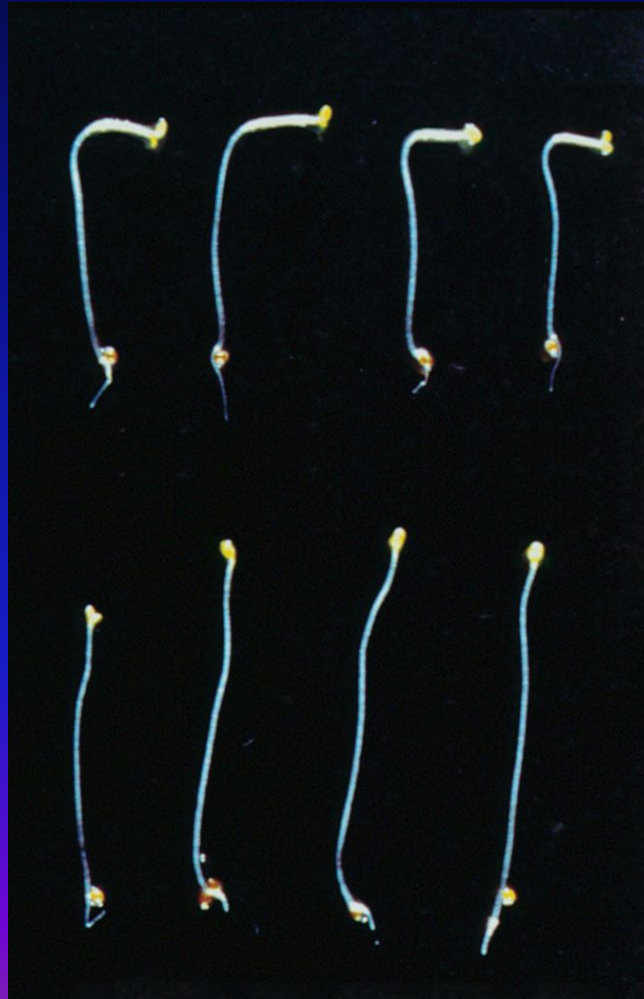

Zakřivení koleoptile

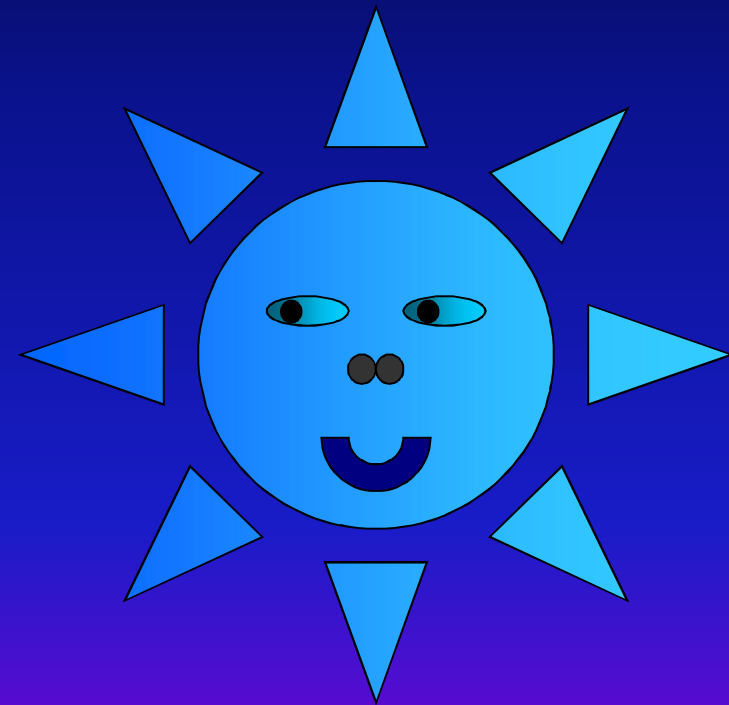

Arabidopsis mutant *phot1* s defektem ve fototropismu

WT

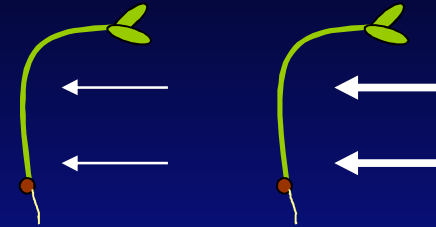

phot1

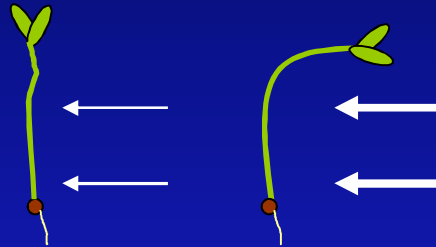
Fototropické reakce rostlin k modrému světlu jsou zprostředkovány fototropiny

WT

PHOT1, PHOT2 hrají roli ve fototropismu
PHOT2 funguje při vysoké intenzitě
modrého světla

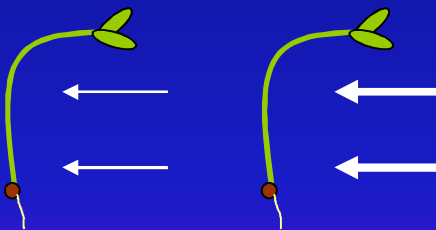
phot1

Mutant *phot1*:

- chybí reakce k BL $0.01 - 1 \mu\text{mol.m}^{-2}.\text{s}^{-1}$
- normální reakce k BL $1 - 10 \mu\text{mol.m}^{-2}.\text{s}^{-1}$

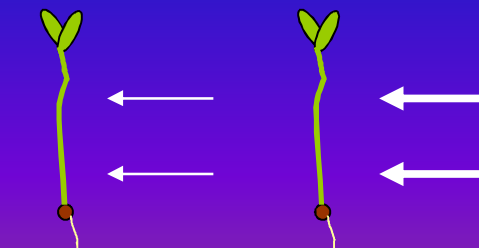
phot2

Mutant *phot2*:

- normální reakce k BL obou intenzit

phot1/phot2

Mutant *phot1/phot2*:

- chybí reakce k BL obou intenzit

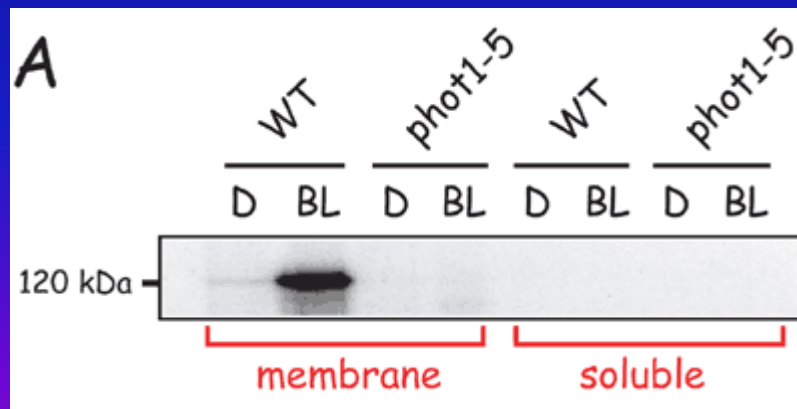
Podle:

Briggs WR, Christie JM (2002) TIPS 7: 204-210

Receptory fototropiny (phototropins)

Arabidopsis mutant *nph1* (*nonphototropic hypocotyl1*) – geneticky nezávislý na *cry1*

nph1 – normálně inhibován modrým světlem; nereaguje fototropicky k modrému světlu; membránový protein 120 kDa není modrým světlem fosforylován

NPH1 protein – receptor pro fototropismus; autofosforylace indukovaná modrým světlem

NPH1 protein (PHOT1)

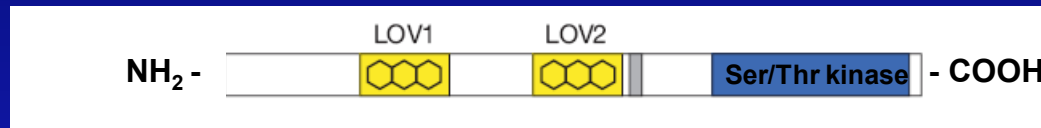

Struktura

Struktura PHOT1

- 966 aminokyselin
- hydrofilní protein; schopnost připojovat se k membráně
- C-terminální část – 11 typických domén v serine/threonine kináze
- N-terminální část – 2 opakující se domény LOV1, LOV2; každá 110 aminokyselin;

LOV – podobná doméně PAS v proteinech regulovaných světlem (light), kyslíkem (oxygen; *Escherichia coli*), napětím (voltage; *Drosophila*, obratlovci)

Fototropin exprimován v buňkách hmyzu: N-terminální část váže chromofor FMN (flavin mononucleotide) v místech LOV1 a LOV2; autofosforylace po expozici modrým světlem.

PHOT1 - spektrální charakteristika receptoru pro fototropismus => PHOT1 navržen jako light receptor kináza indukující fototropismus.

UPDATE 2008

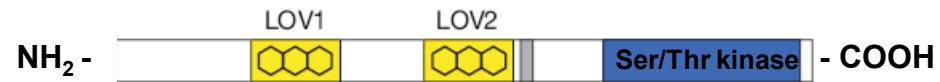
Wan Y-C et al. (2008) *Molecular Plant* 1: 103-117

Tma: PHOT1 – lokalizován na plazma membráně
BL: PHOT1 – přesun do cytoplazmy

UPDATE 2008 (December)

Han I-S et al. (2008) *Plant Cell* 20: 2835-2847

Transport PHOT1 z plazma membrány do cytoplazmy je regulován RL prostřednictvím PhyA.

PHOT2

- podobný k PHOT1
- váže FMN a prochází autofosforylací po ozáření modrým světlem

Mutant *phot1*:

- nereaguje fototropicky k modrému světlu $0.01 - 1 \mu\text{mol.m}^{-2}.\text{s}^{-1}$
- reaguje normálně fototropicky k modrému světlu $1 - 10 \mu\text{mol.m}^{-2}.\text{s}^{-1}$

Mutant *phot2*:

- normální fototropické reakce

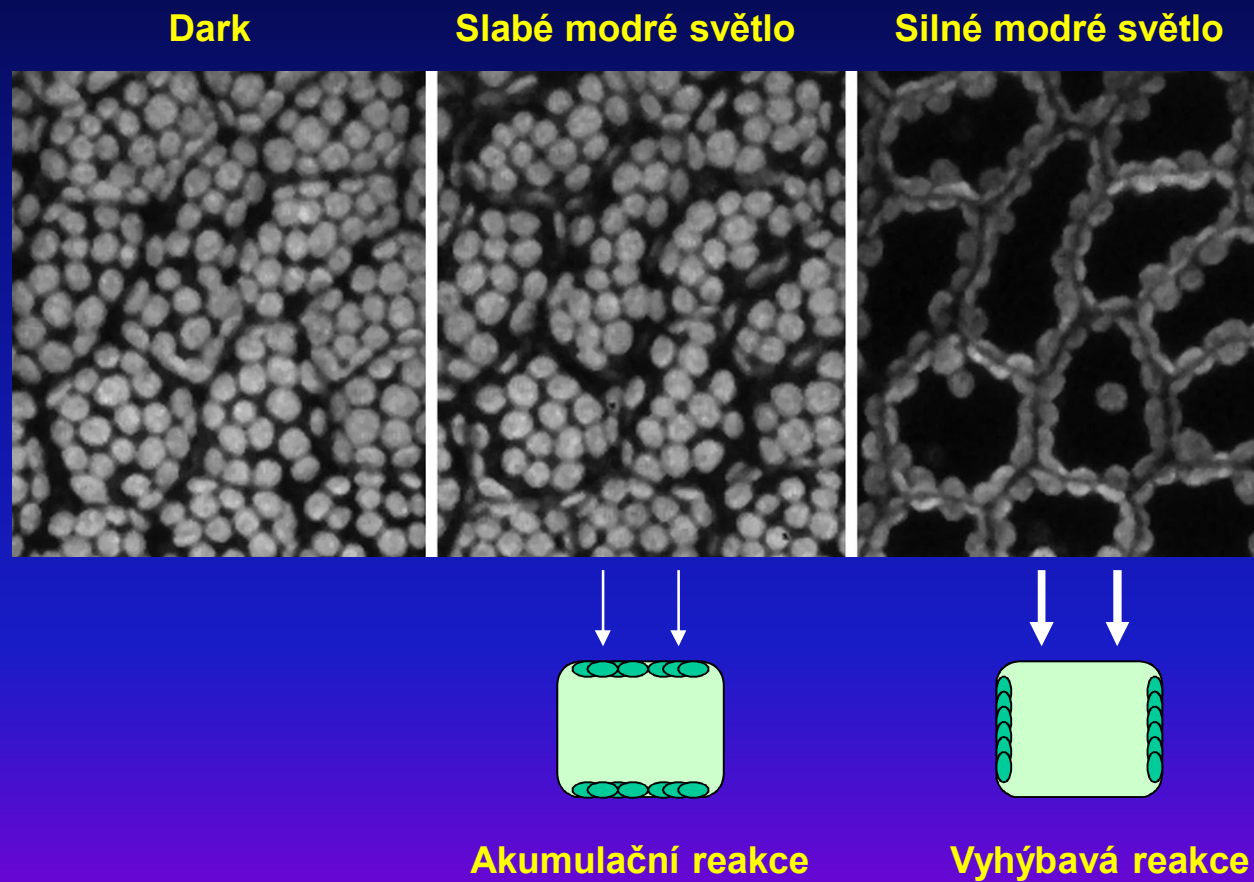
Mutant *phot1/phot2*:

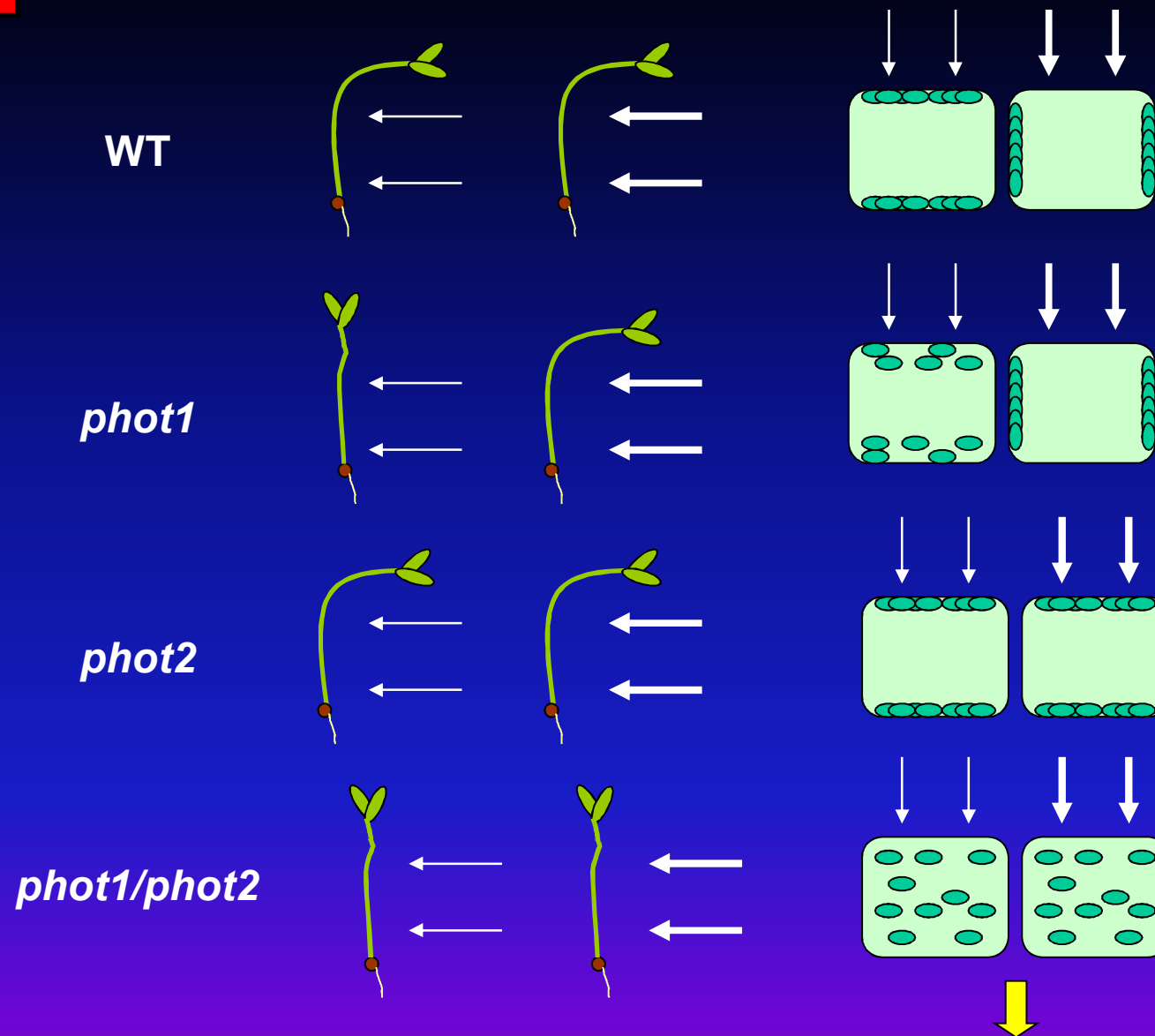
- nereaguje fototropicky k modrému světlu obou intenzit

PHOT1, PHOT2 hrají roli ve fototropismu; PHOT2 funguje při vysoké intenzitě modrého světla

Fototropiny hrají roli v pohybu chloroplastů

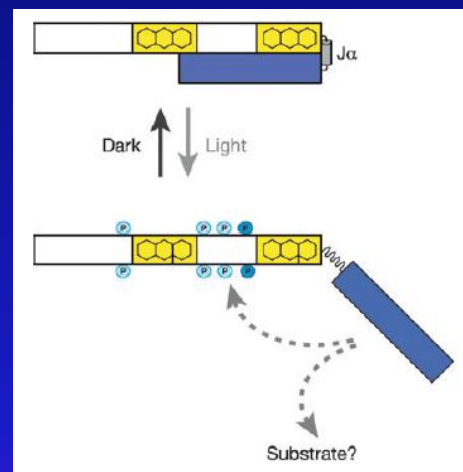
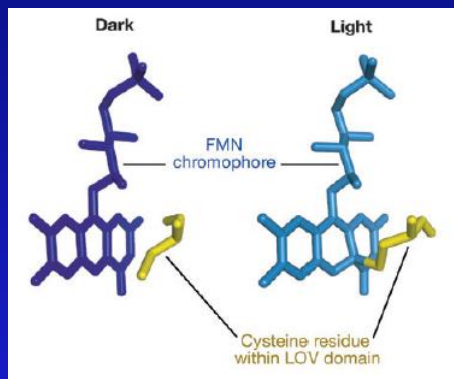
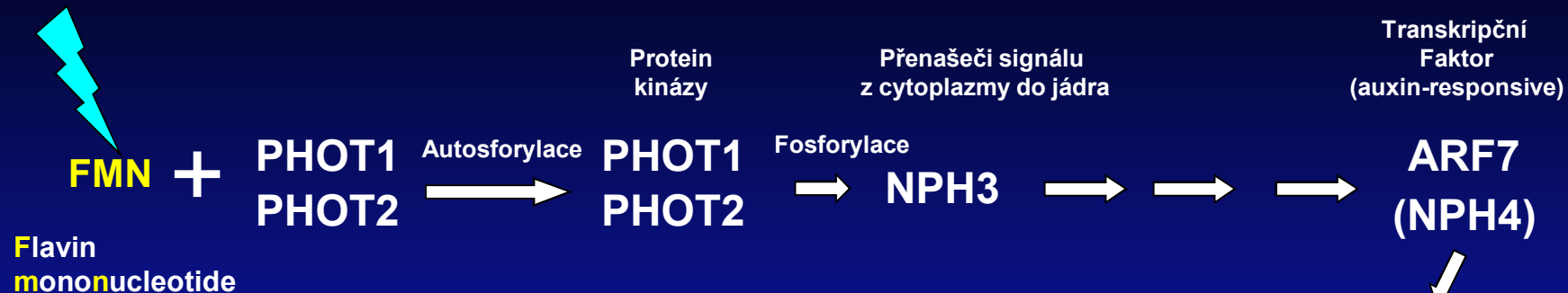

Podle:
Briggs WR, Christie JM (2002) TIPS 7: 204-210

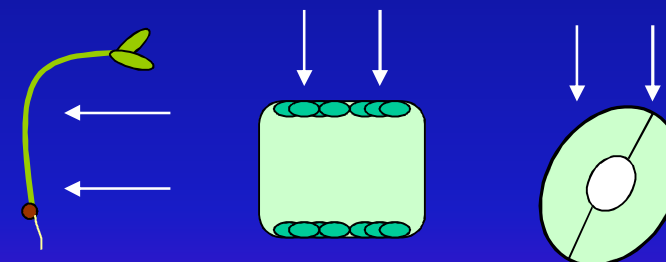
PHOT2 hraje roli ve vyhýbavé reakci
Oba geny, *PHOT1* a *PHOT2* hrají roli v akumulární reakci

Signální dráha fototropinů PHOT

Modré světlo

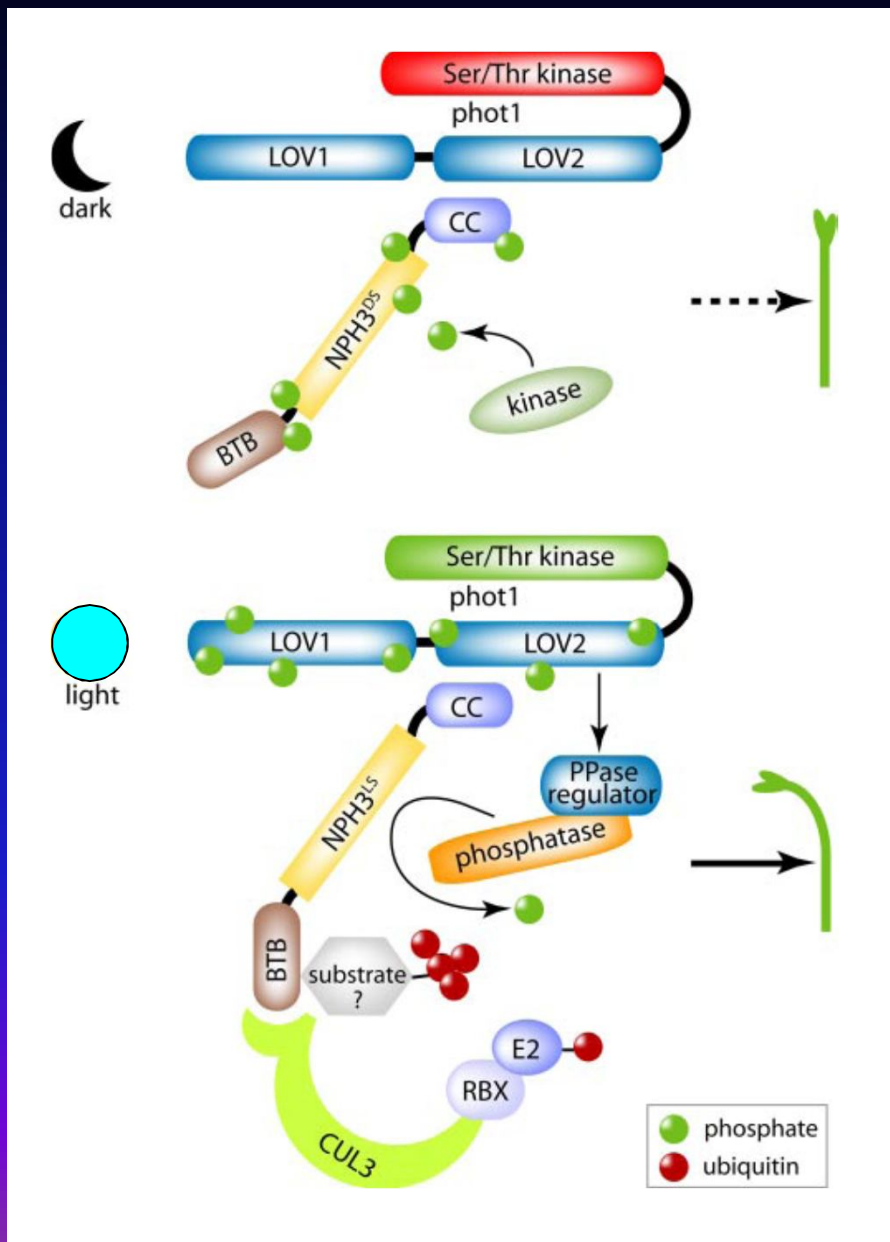
Fototropismus
Pohyb chloroplastů
Otevírání stomat

Phytochrome kinase substrate (PKS) (součást signální dráhy phyA) interaguje s PHOT1 a NPH3 na plazmatické membráně

- 1) PKS zprostředkuje fototropickou reakci
- 2) Molekulární spojení signálních drah fototropinů a phytochromu A

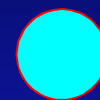
UPDATE 2007

Pedmale UV, Liscum E (2007) Journal of Biological Chemistry 282: 19992-20001

Tma

PHOT1 - nefosforylován; NPH3 - fosforylovaná forma

Modré světlo

PHOT1 – aktivace Ser/Thr kinázy – autofosforylace PHOT1 a aktivace 1 protein fosfatázy

NPH3 – defosforylován, katalyzováno 1 protein fosfatázou

NPH3 – funkční součást komplexu CUL3-ubiquitin-protein ligázy E3

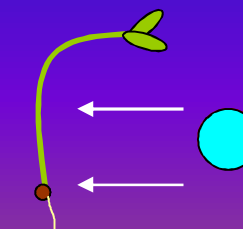
NPH3 – opět fosforylován neznámou kinázou

Vazba NPH3 na CUL3 – aktivace komplexu CUL3-ubiquitin-protein ligáza E3

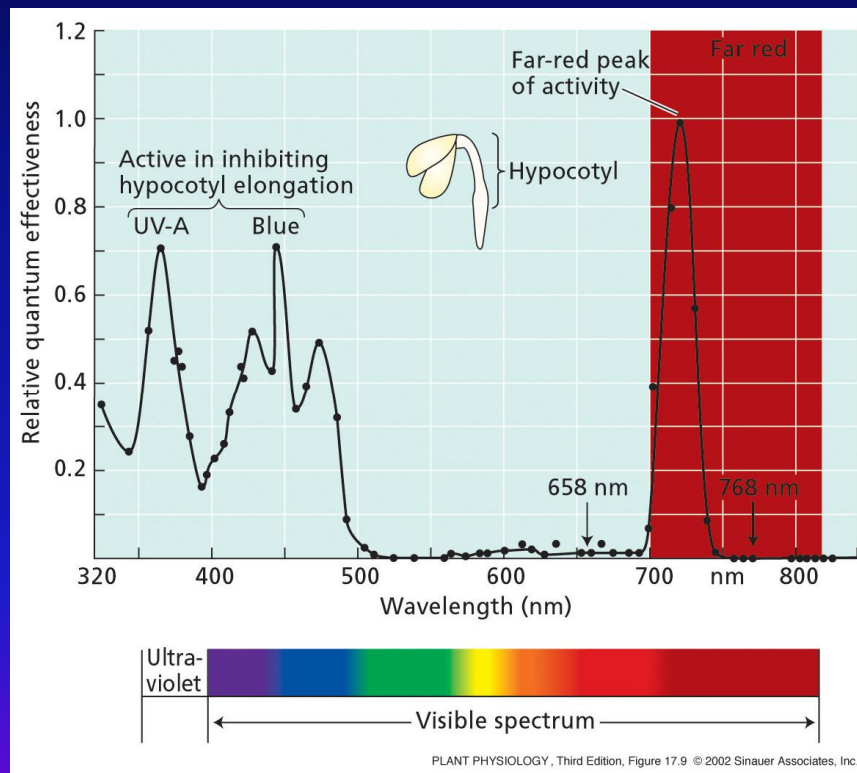

Phototropická reakce k modrému světlu

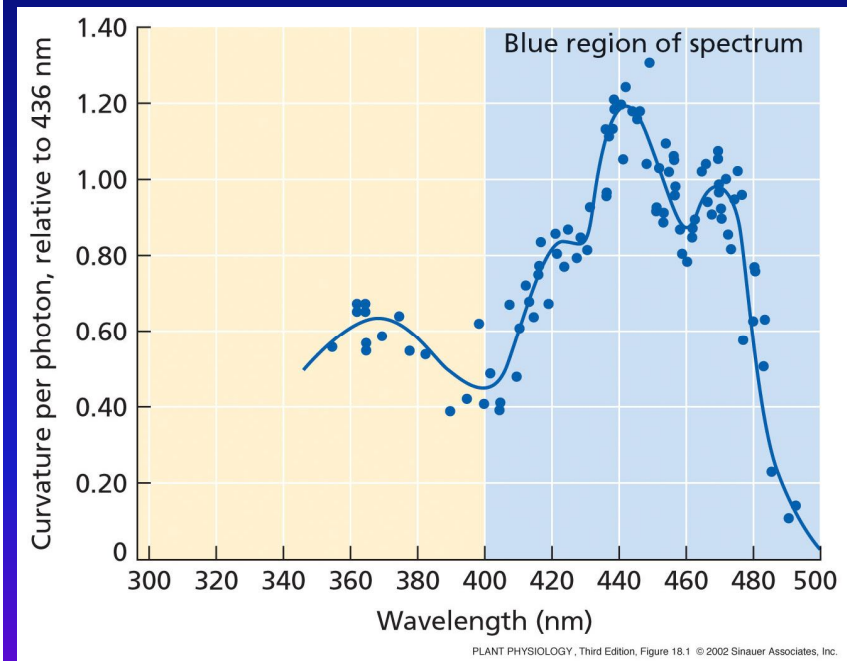

b) Rychlá inhibice prodlužovacího růstu

Klíčení → **Proniknutí z půdy** → **Fotomorfologická reakce = inhibice růstu**

Akční spektrum pro inhibici růstu etiolizovaných rostlin

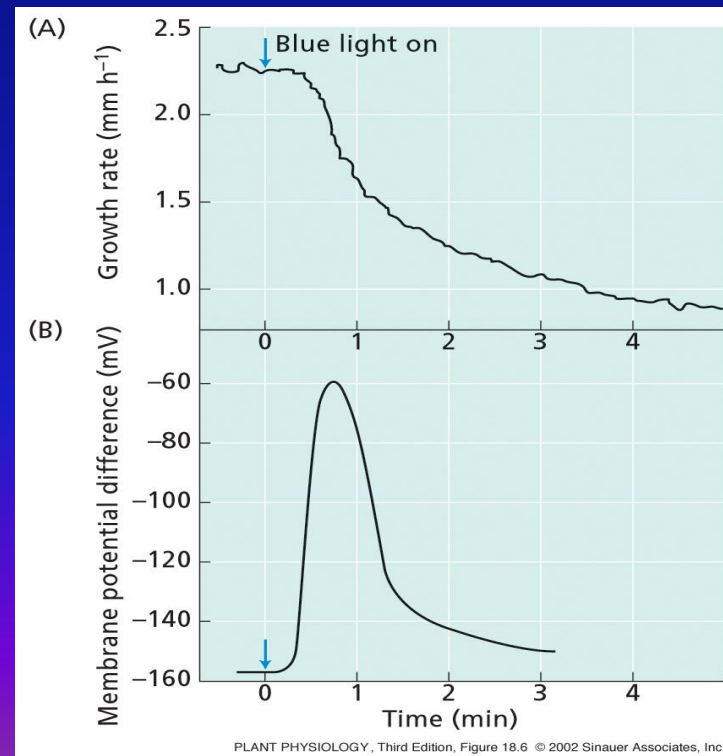
Akční spektrum pro fototropismus

Experimentální možnosti oddělení inhibice růstu zprostředkované fytochromem od inhibice zprostředkované specifickými receptory modrého světla

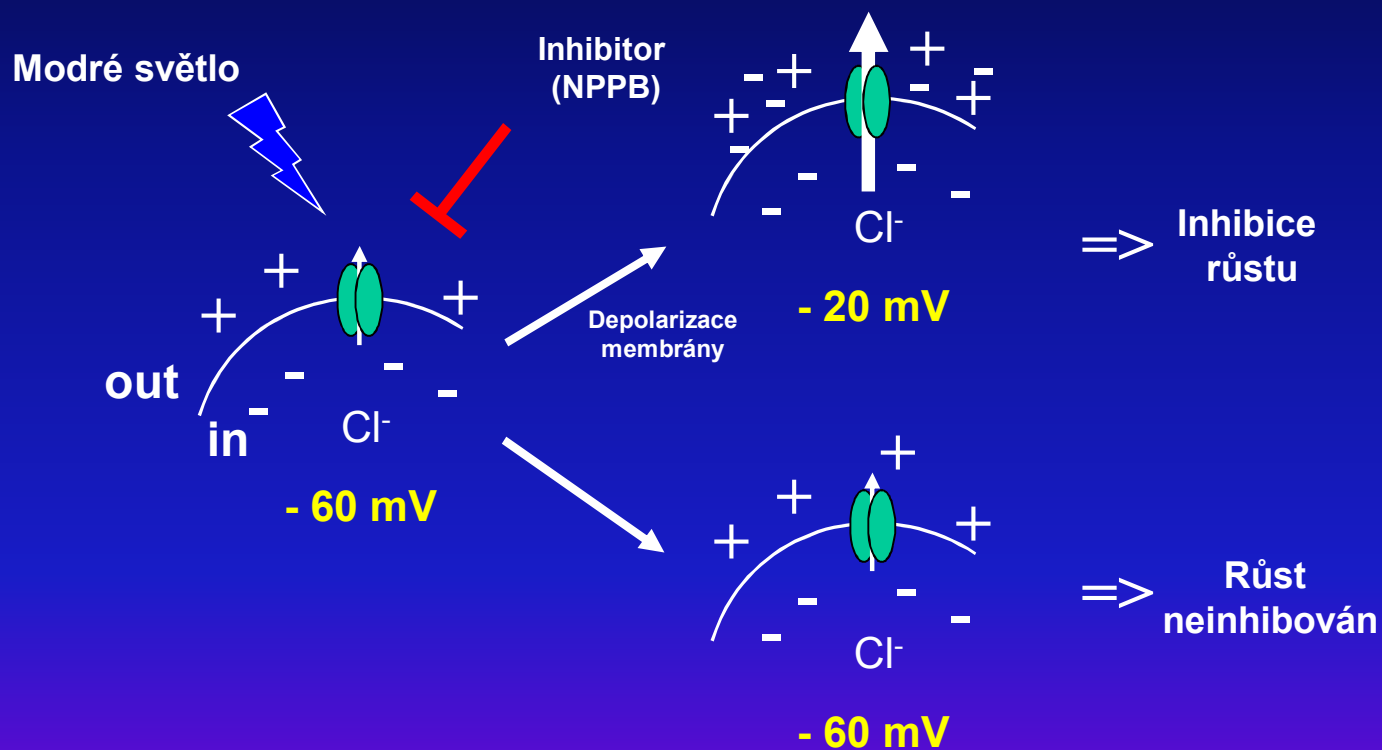
1) Aplikace silného žlutého světla => saturevaná inhibice růstu ~ 50%, stabilní Pr:Pfr. Následná aplikace slabého modrého světla => další inhibice růstu specificky zprostředkovaná fotoreceptory pro modré světlo.

2) Změna v rychlosti růstu hypokotylu zprostředkovaná fytochromy ~ 8 – 90 minut; změna růstu zprostředkovaná fotoreceptory pro modré světlo ~ 15 – 30 sekund

3) Modré světlo indukuje depolarizaci membrány, která předchází inhibici růstu. Depolarizace je způsobena aktivací Cl⁻ kanálů.

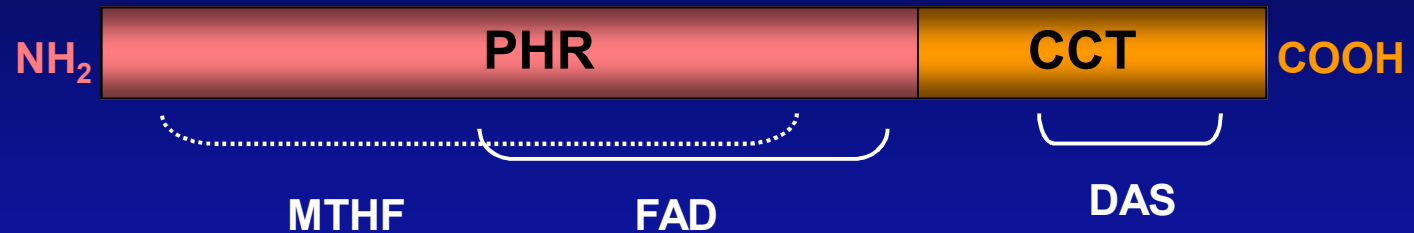
Aniontové kanály zprostředkují inhibici růstu modrým světlem

Receptory kryptochromy (cryptochromes)

Arabidopsis mutant *hy4* – hypokotyl není inhibován modrým světlem

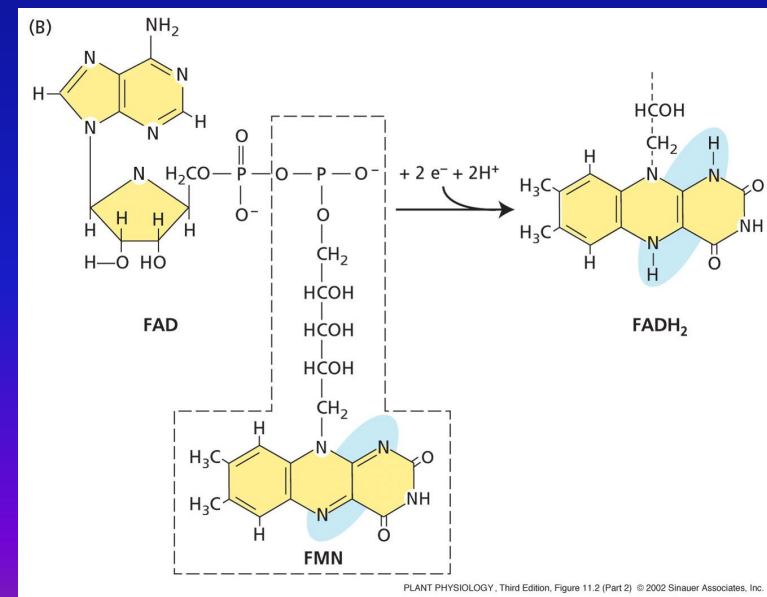
Gen *HY4* => protein, monomer 75 kDa

PHR = Photolyase-related doména; N-terminální doména; homologní k DNA fotolyáze; váže dva typy chromoforu:

- Flavin = flavin adenine dinucleotide, FAD
- Pterin = methenyltetrahydrofolate, MTHF

CCT = CRY C-terminus; C-terminální doména –
- obsahuje 3 motivy: D, A, S – důležité pro buněčnou lokalizaci a mezimolekulární interakci (např. s COP1)

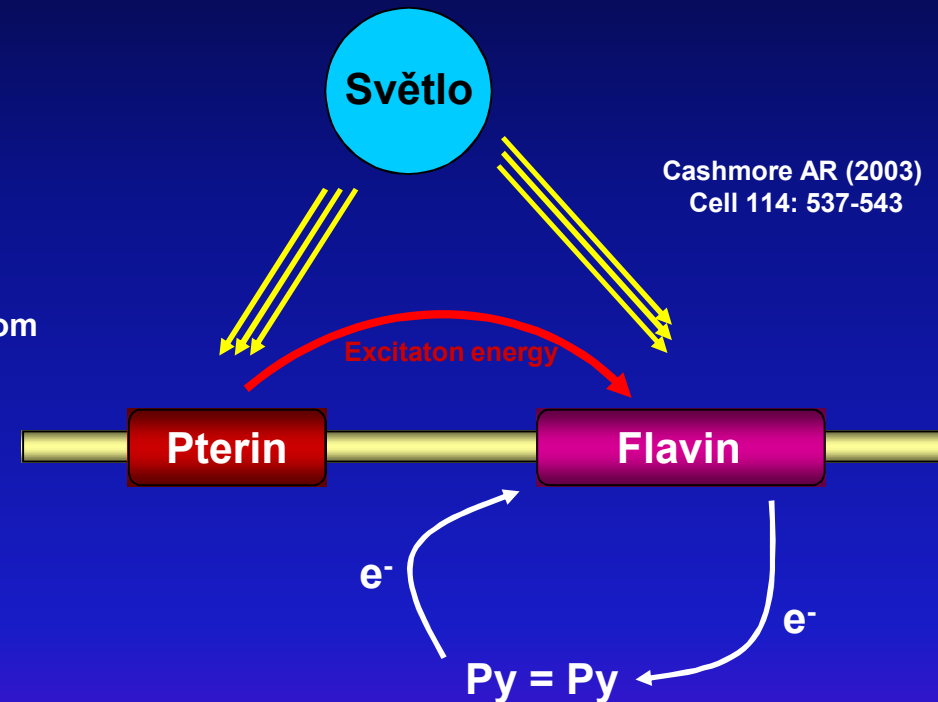
Exprese *HY4* v *Echerichia coli* – chybí fotolyázová aktivita

Fotolyáza – monomer, enzym aktivovaný modrým světlem, který opravuje pyrimidinové dimery vznikající ozářením DNA UV světlem

Pterin – derivát pteridinu, absorbuje světlo, pigment u hmyzu, ryb a ptáků

Fotolyáza je aktivní jako monomer, kdežto kryptochrom je aktivní jako homodimer.

↓
Odlišné funkce těchto proteinů

UPDATE 2006

Selby CP and Sancar A (2006) PNAS 103: 17696-17700

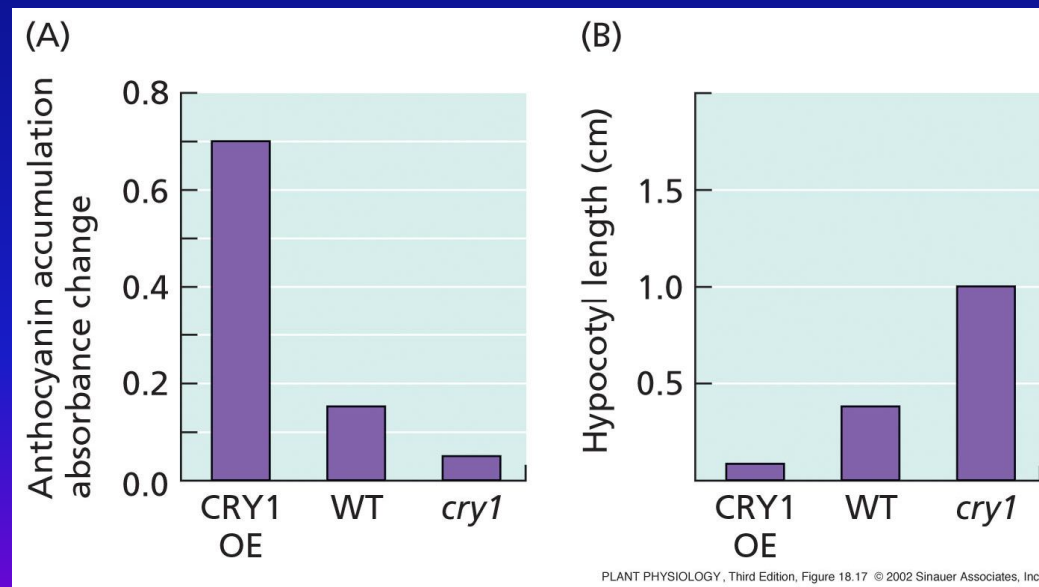
Nový enzym cryptochrome-DASH (*Drosophila*, *Arabidopsis*, *Synechocystic*, *Human*)

CRY-DASH je fotolyáza s vysokou specificitou k cyclobutan-pyrimidinovým dimerům (CPD) na jednovláknové DNA

**HY4 = CRY1 (CRYPTOCHROME 1) – kóduje fotoreceptor modrého svetla;
zprostředkuje inhibici prodlužování indukovanou modrým světlem**

Důkazy:

**- overexpresse *CRY1* v transgenních rostlinách => silná inhibice růstu hypokotylu;
nadprodukce antokyaninů**

**CRY1 hraje roli v inhibici
prodlužovacího růstu**

CRY2 (CRYPTOCHROME 2) – homologní ke CRY1; na světle nestabilní

Transgenní rostliny overexprimující CRY2

- slabá inhibice prodlužovacího růstu modrým světlem
- zvětšený růst děloh indukovaný modrým světlem

CRY1 a CRY2 – hrají roli v indukci kvetení a denním rytmu

2003 - identifikace genu CRY3 → Funkce CRY3 ?

UPDATE 2006

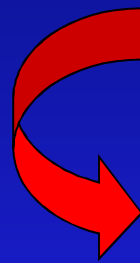
Huang Y et al. (2006) PNAS 103: 17701-17706

CRY3 patří ke CRY-DASH enzymům s fotolýzovou aktivitou; návrh nového mechanismu stabilizace cyclobutan-pyrimidinových dimerů.

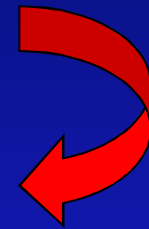
Signální dráha kryptochromů CRY

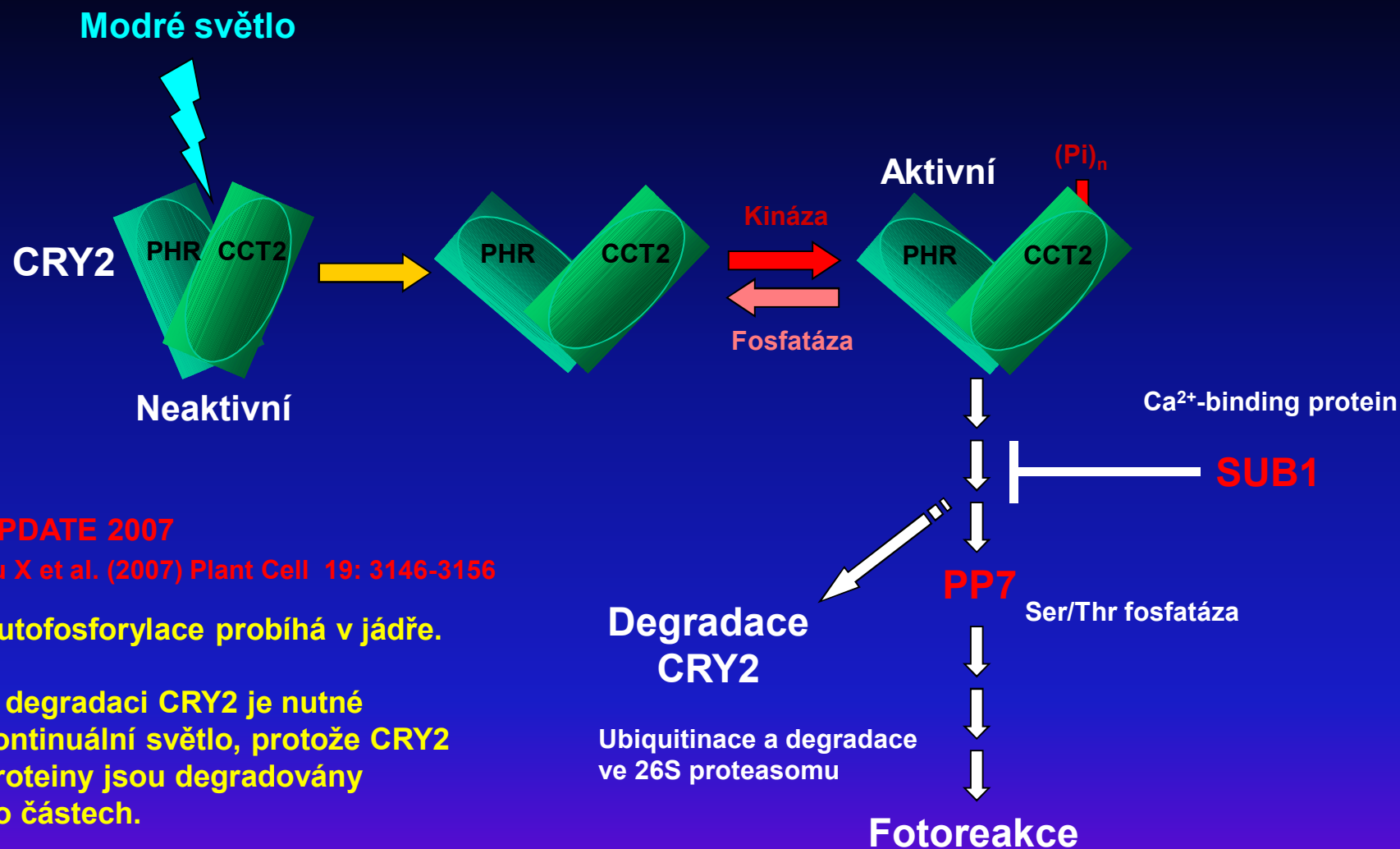
CRY1 a CRY2 – homologní s fotolýzou, ale fotolýzová aktivita chybí

Navržen jiný mechanismus přenosu signálu

Fosforylace - defosforylace

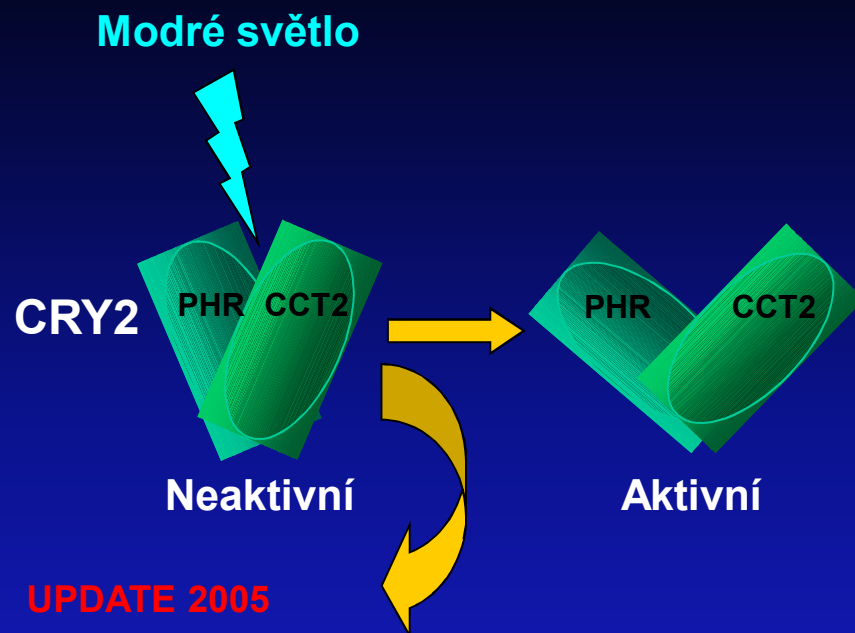
UPDATE 2007

Yu X et al. (2007) *Plant Cell* 19: 3146-3156

Autofosforylace probíhá v jádře.

K degradaci CRY2 je nutné kontinuální světlo, protože CRY2 proteiny jsou degradovány po částech.

CRY2 je degradován ubiquitinací ve 26S proteasomu

UPDATE 2005

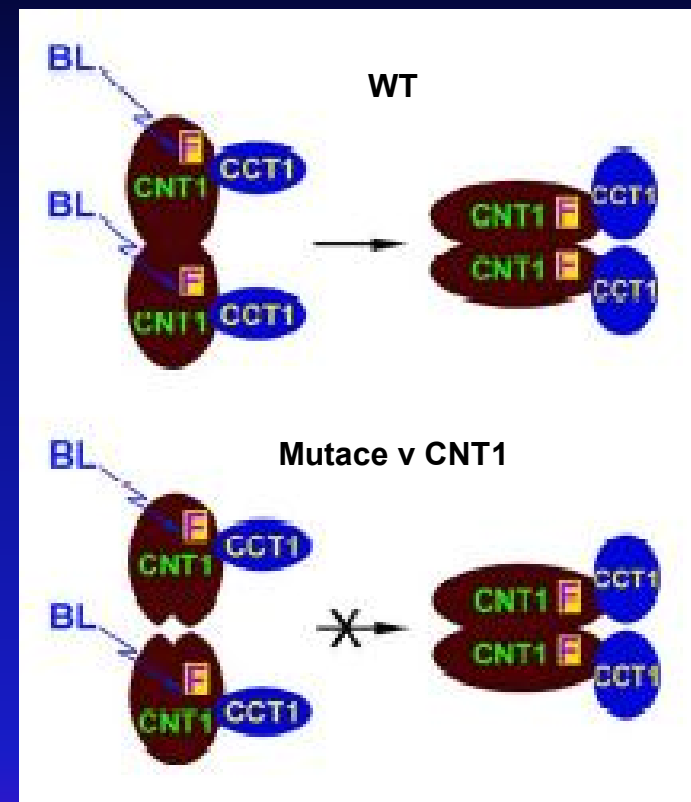
Objasněna funkce N-terminální domény kryptochromu

N-terminální doména PHR (CNT1) je nutná k homodimerizaci kryptochromu. Dimerizace je nezbytná ke světelné aktivaci C-terminální domény (CCT) => schopnost CCT interagovat se signálním proteinem COP1 v signální dráze modrého světla.

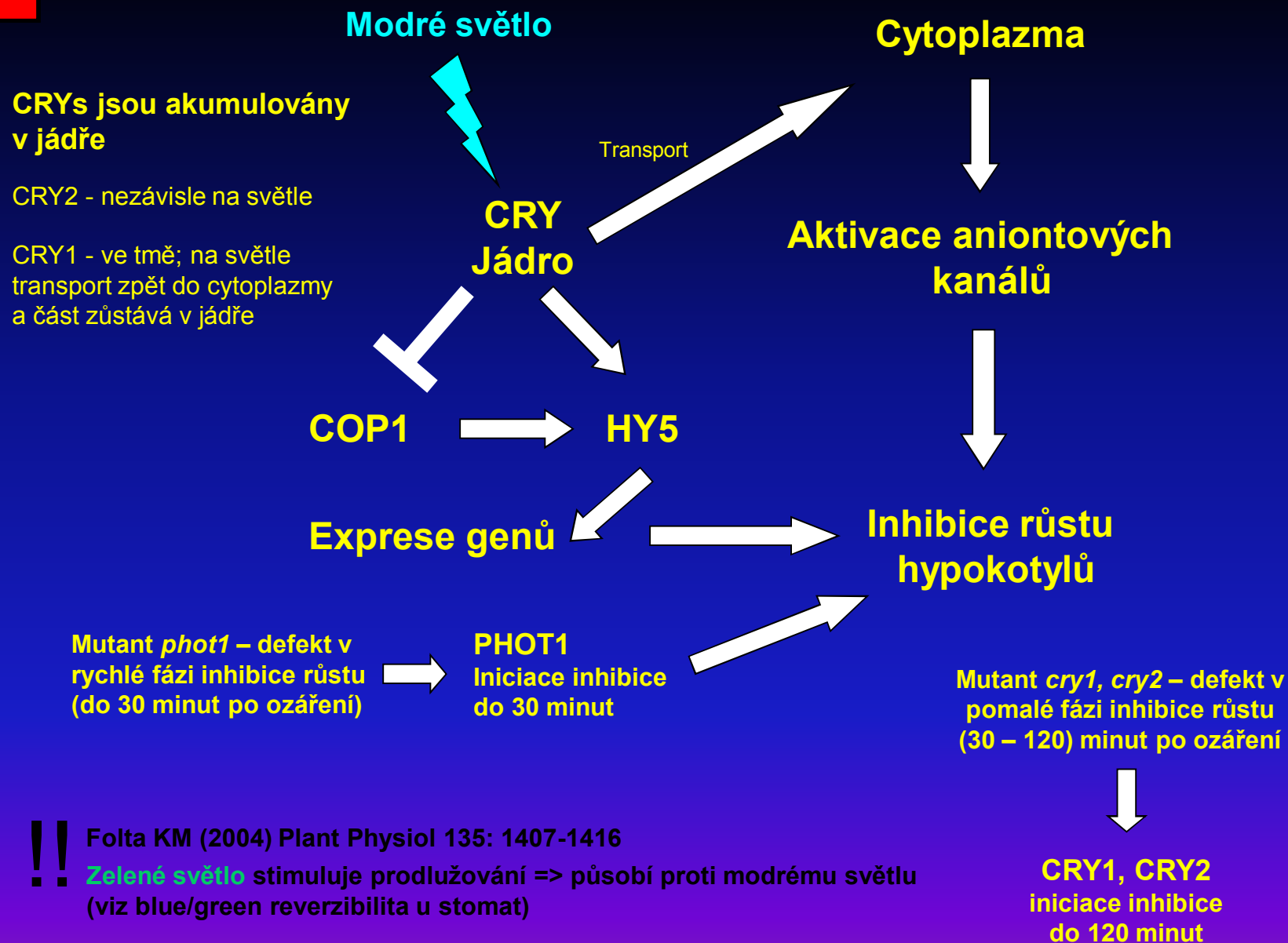
N-terminální doména PHR obsahuje NC80 doménu přesně v místě styku s C-terminální doménou.

Tma: PHR a CCT tvoří uzavřenou konformaci – potlačuje motiv NC80 – neaktivní kryptochrom

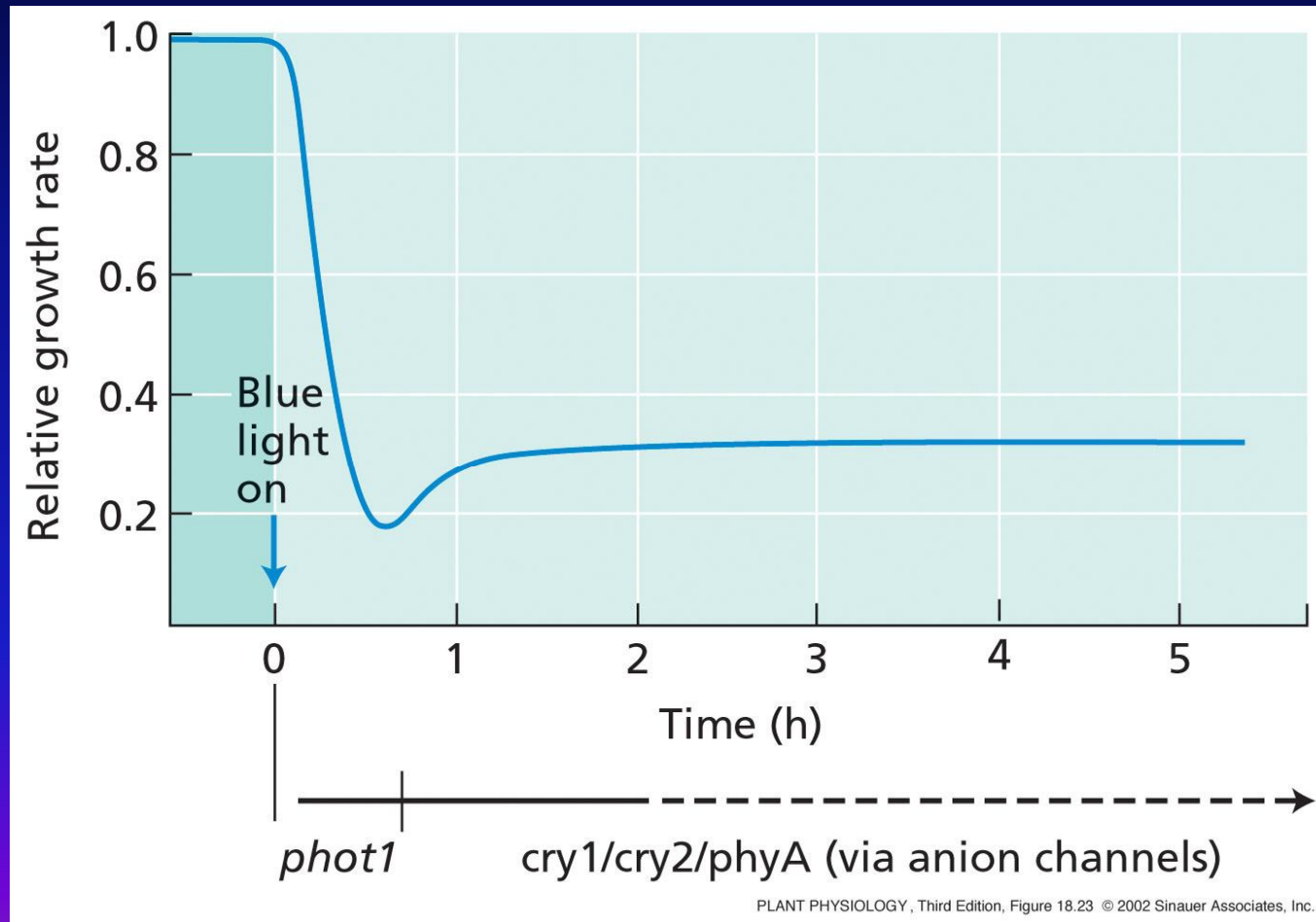
Modré světlo: CCT je fosforylována – de-represe NC80 - PHR a CCT tvoří otevřenou konformaci – aktivní kryptochrom

Sang et al. (2005) Plant Cell 17: 1569 - 1584

Zapojení *PHOT1* v inhibici růstu hypokotylu indukované modrým světlem

c) Stimulace otevírání průduchů (stomat)

UPDATE 2008

Jia W, Zhang J (2008) Plant Signaling and Behavior 3: 772-777

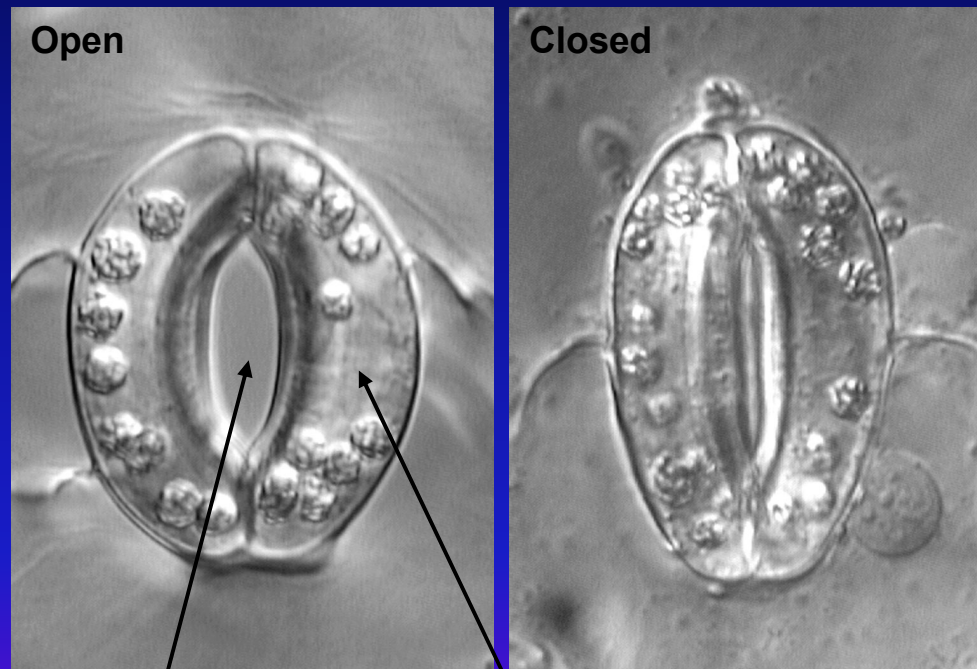
Průduchy hrají hlavní regulační roli ve výměně plynů v listech

Průduchy – modelový objekt pro studium reakcí k modrému světlu:

- reakce stomat k modrému světla je rychlá a zvratná
- reakce stomat k modrému světlu je pozorovatelná po celý život rostliny
- signální dráha spojující místo příjmu modrého světla s průduchy je dobře prostudována

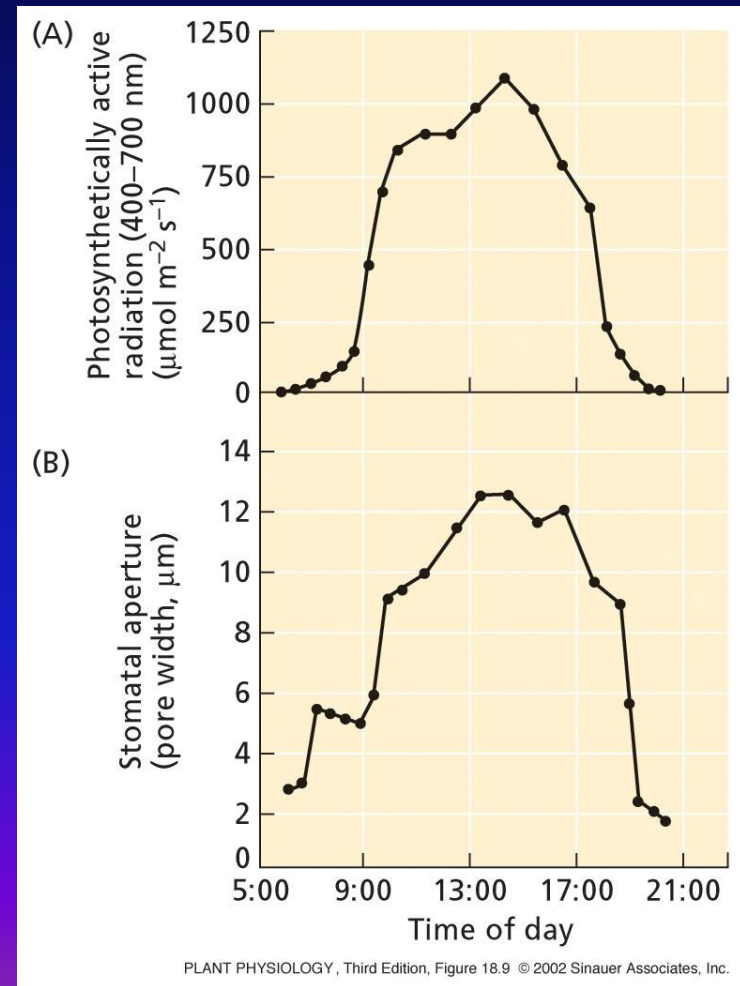
Světlo je dominantní faktor regulující otevírání a zavírání stomat dopadem na epidermální buňky listu.

Průduchy se otevírají při dosažení určité úrovně intenzity světla a zavírají se, když intenzita světla klesá.

Pór

Svěrací buňky
(guard cells)

DCMU (dichlorophenyl dimethylurea) – inhibitor fotosyntetického elektronového transportu – částečně inhibuje otevírání průduchů indukované modrým světlem

Fotosyntéza v chloroplastech svěracích buněk hraje roli ve světle-indukovaném otevírání stomat

Nefotosyntetická složka stomatální reakce ke světlu

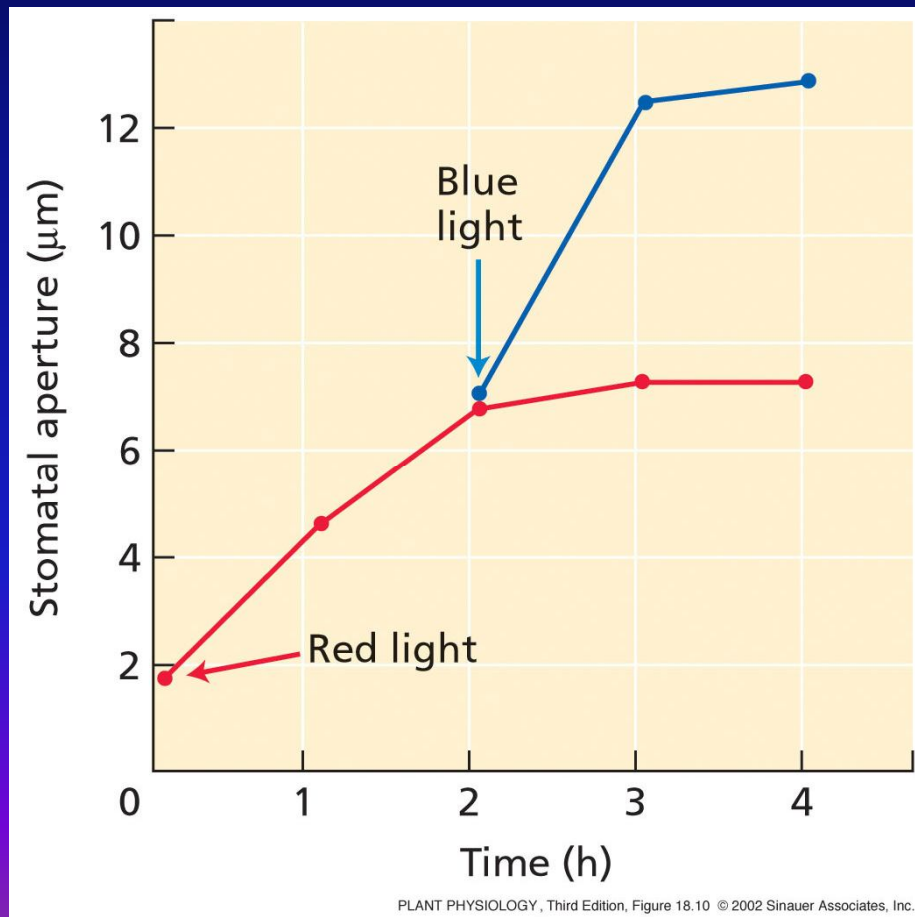
Světlo aktivuje dvě výrazné reakce svěracích buněk:

- fotosyntéza v chloroplastech svěracích buněk
- specifická reakce k modrému světlu

Specifická stomatální reakce

Modré světlo způsobuje současně fotosyntetickou a specifickou nefotosyntetickou reakci

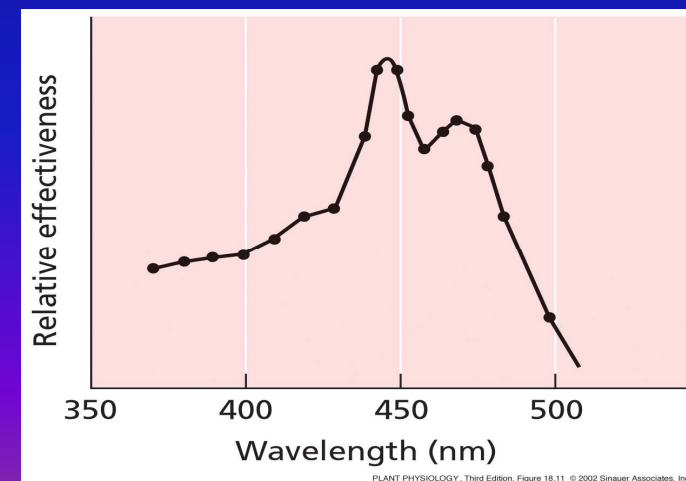

1) Saturace fotosyntetické reakce silným červeným světlem => částečné otevření stomat

2) Aplikace slabého modrého světla

Další, nefotosyntetické, otevření stomat vyvolané modrým světlem

Modré světlo indukuje zvětšování protoplastů izolovaných ze svěracích buněk průduchů

Světlo je opravdu vnímáno svěracími buňkami

Odhalení mechanismu fungování svěracích buněk, tj. otevírání a zavírání průduchů

Modré světlo indukuje proud iontů do buňky a akumulaci organických roztoků => zvýšení osmotického tlaku v buňce => čerpání vody do buňky => zvětšování protoplastů = svěracích buněk => vytvoření štěrbiny = otevření průduchu

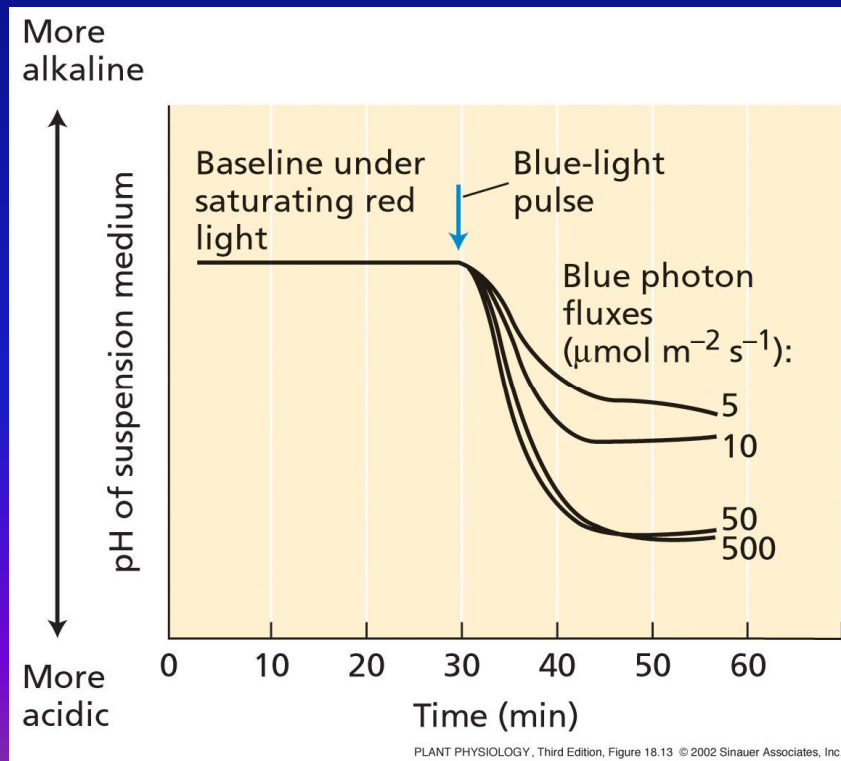
Modré světlo

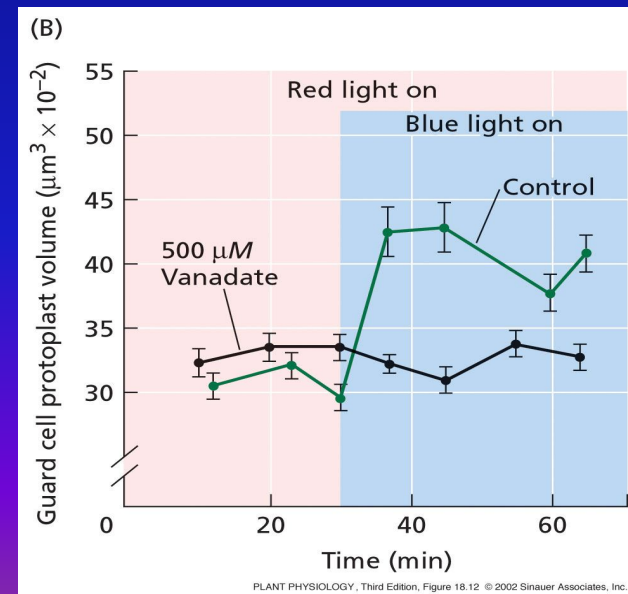
Modré světlo aktivuje protonovou pumpu (H^+ - ATPase)

Po ozáření protoplastů svěřacích buněk modrým světlem se pH okolního média snižuje, prostředí se okyseluje.

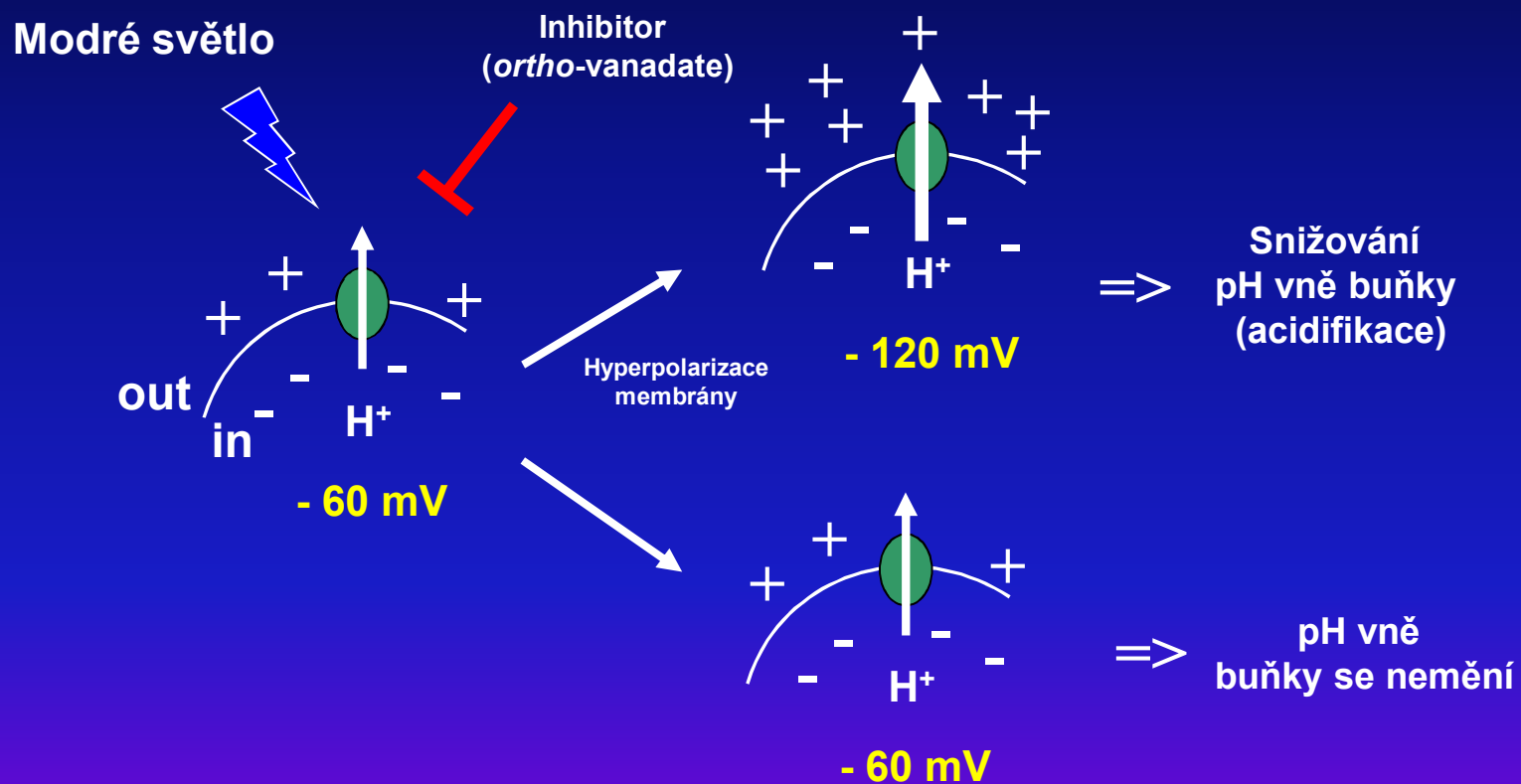
Acidifikace může být blokována aplikací CCCP (blokátor tvorby pH gradientu) nebo vanadatem (inhibitor protonové pumpy)

Acidifikace je způsobena aktivací protonové pumpy modrým světlem

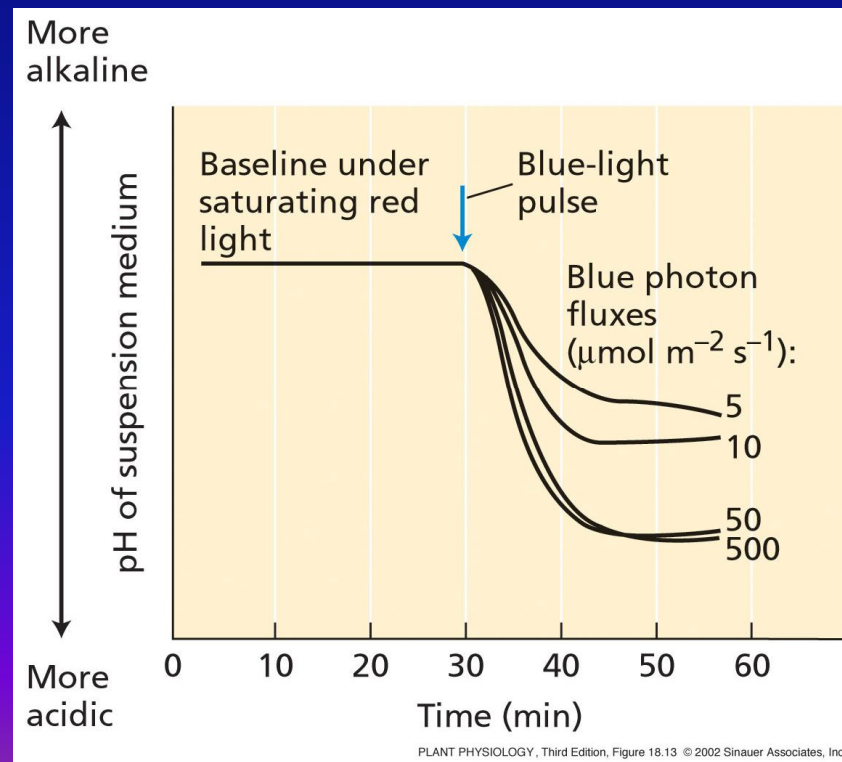
Aktivace protonové pumpy modrým světlem

Zvýšení pumpování protonů a velikost otevření stomat jsou úměrné množství fotonů modrého světla dopadajících na list

Reakce stomat funguje jako senzor fotonů

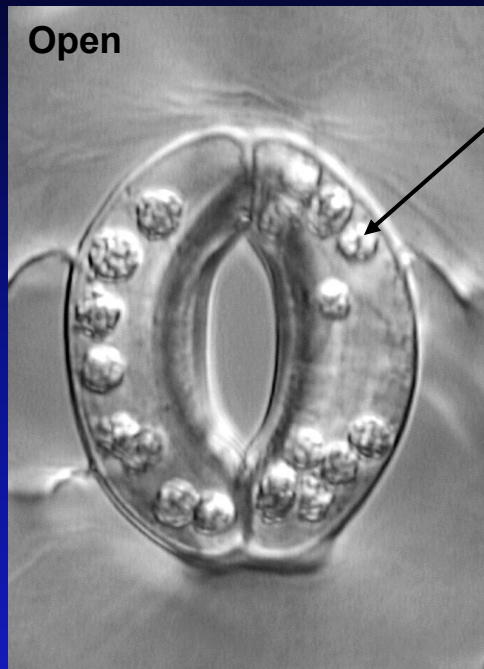
Modré světlo reguluje osmotický stav svěracích buněk aktivací protonové pumpy a stimulací syntézy organických látek

1908 F. E. Lloyd – „škrob-cukr“ hypotéza: turgor svěracích buněk je regulován osmotickými změnami, které jsou následkem konverze škrobu na cukr.

1960 – objev změn v koncentraci K^+ - moderní teorie osmoregulace pomocí K^+ a jiných iontů

Tři odlišné cesty osmoregulace ve svěracích buňkách

- 1) Vlivem K^+ , Cl^- , a malátu²⁻ pocházejícího z hydrolýzy škrobu**
- 2) Vlivem sacharózy vznikající hydrolýzou škrobu**
- 3) Vlivem sacharózy vznikající fotosyntézou (chloroplasty svěracích buněk či chloroplasty v mezofylových buňkách)**

Chloroplasty – obsahují škrobová zrna

Škrob je nerozpustný vysokomolekulární polymer glukózy – není osmoticky aktivní

Hydrolyza škrobu – vznikají rozpustné cukry – osmoticky aktivní

Osmotický tlak ↑ (osmotický potenciál ↓)

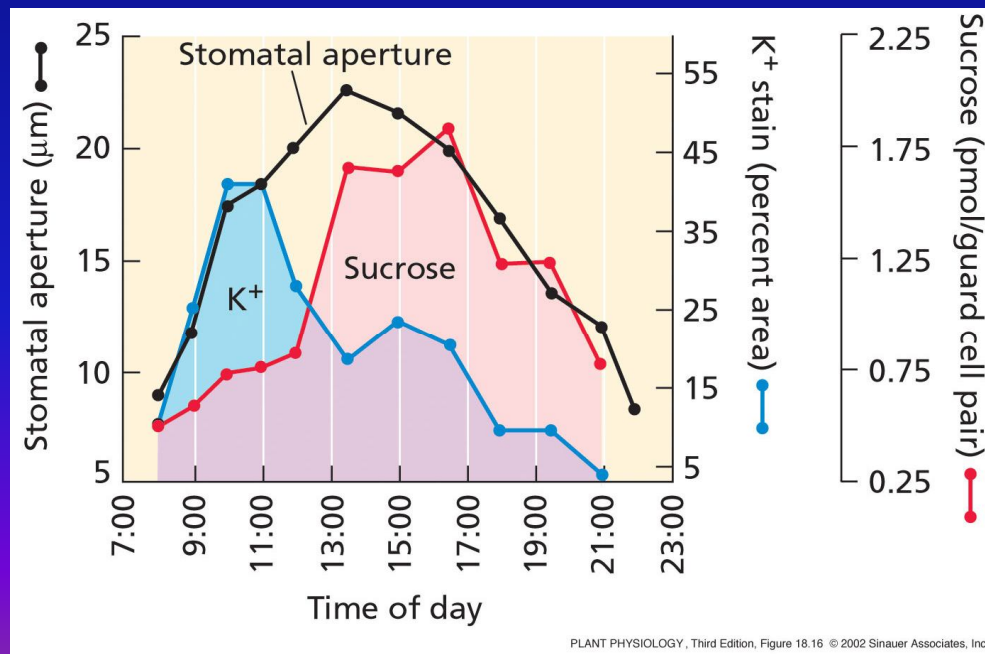
Stomata se otvírají

Zavírající se stomata: syntéza škrobu → Osmotický tlak ↓ (osmotický potenciál ↑)

Cukr je osmoticky aktivní látka ve svěracích buňkách

Po objevení role K^+ , Cl^- a malátu²⁻ „škrob-cukr“ hypotéza byla částečně opuštěna. Nedávné studie však ukázaly důležitou fázi osmoregulace svěracích buněk s dominantní rolí cukru.

Studie: K^+ se zvyšuje s otevíráním stomat brzy ráno; obsah cukru se pomalu zvyšuje. K^+ se snižuje odpoledne, ale otevírání stomat pokračuje, obsah cukru se dále zvyšuje. Odpoledne se obsah cukru snižuje, což koresponduje se zavíráním stomat.

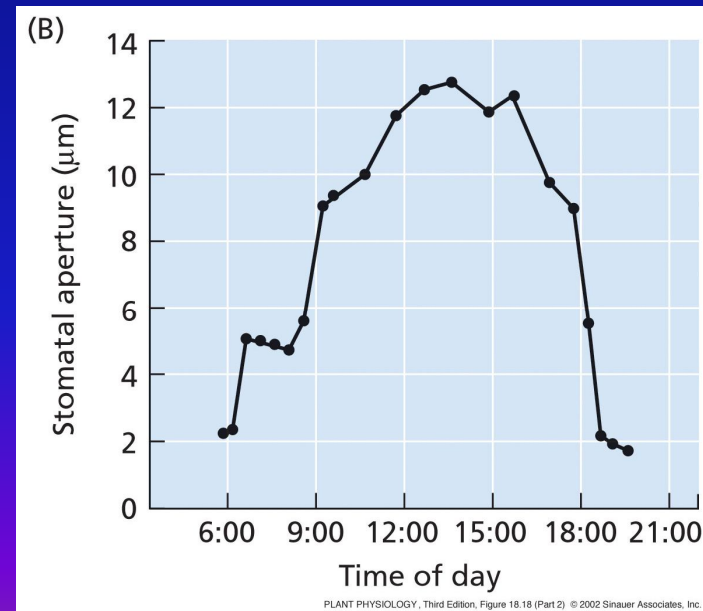
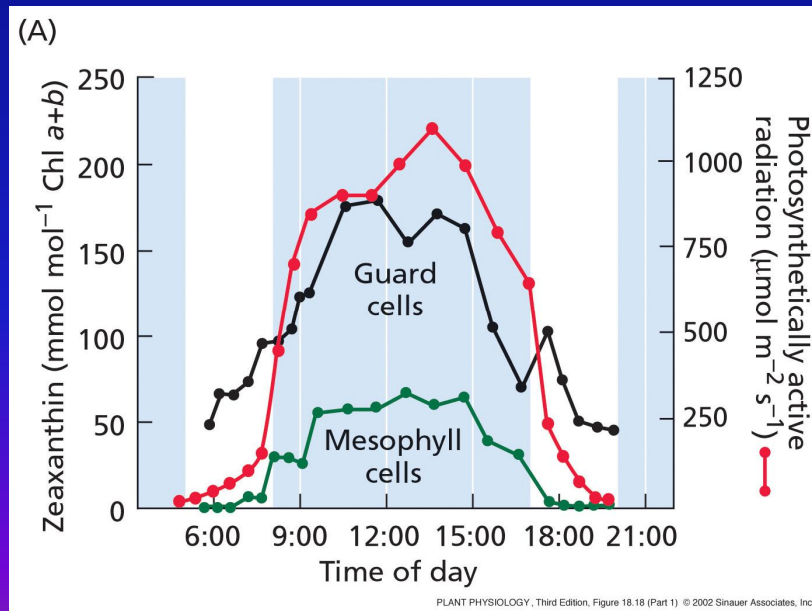
Otevírání stomat: nárůst K^+
Zavírání stomat: pokles cukru

Receptory zapojené v regulaci otevírání průduchů

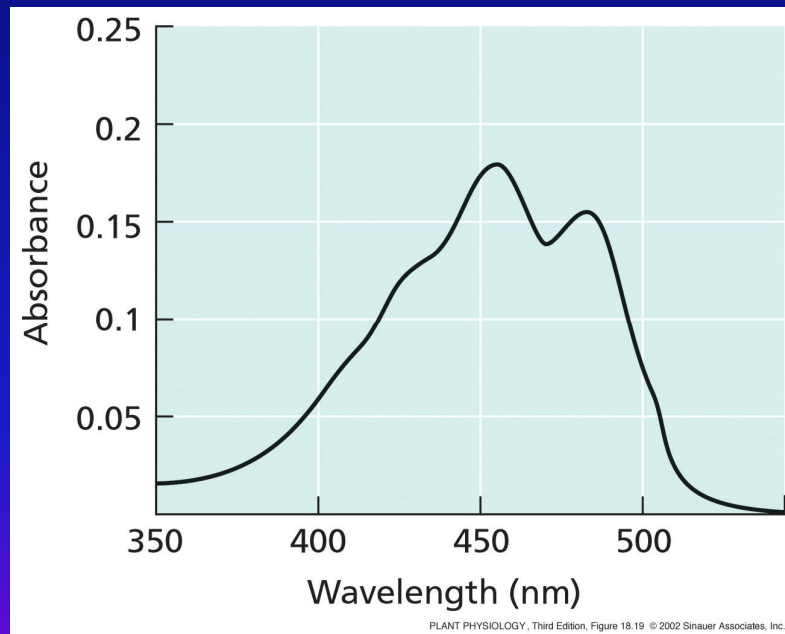
Zeaxantin – karotenoid; komponenta xantofilového cyklu v chloroplastech mezofylových buněk - chrání fotosyntetické pigmenty před nadměrným světlem.

Zeaxantin ve svěracích buňkách funguje jako receptor zprostředkující otevírání stomat

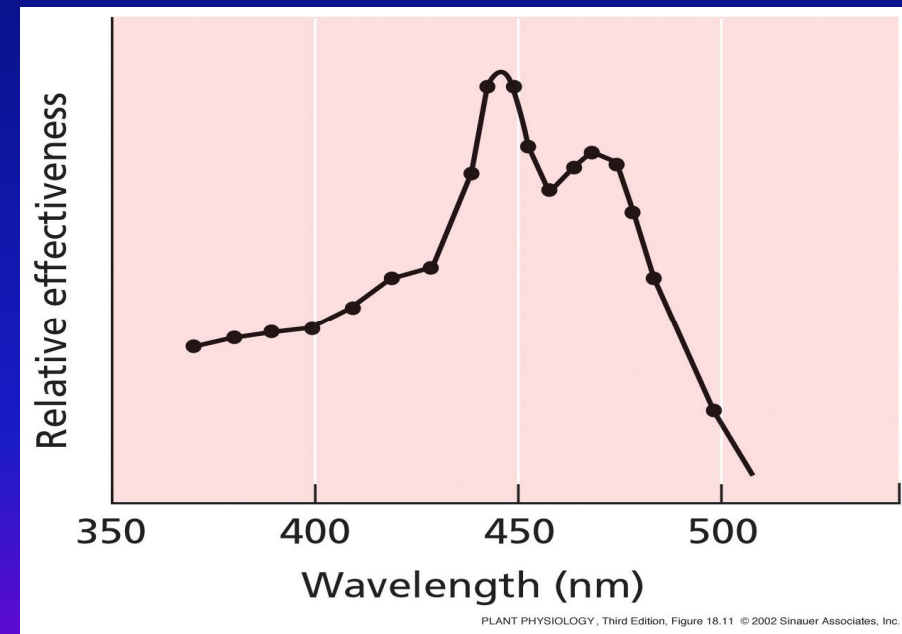

Důkazy pro roli zeaxantinu jako fotoreceptoru ve stomatech

- absorpční spektrum zeaxantinu souhlasí s akčním spektrem otevírání stomat indukovaného modrým světlem

Absorpční spektrum zeaxantinu

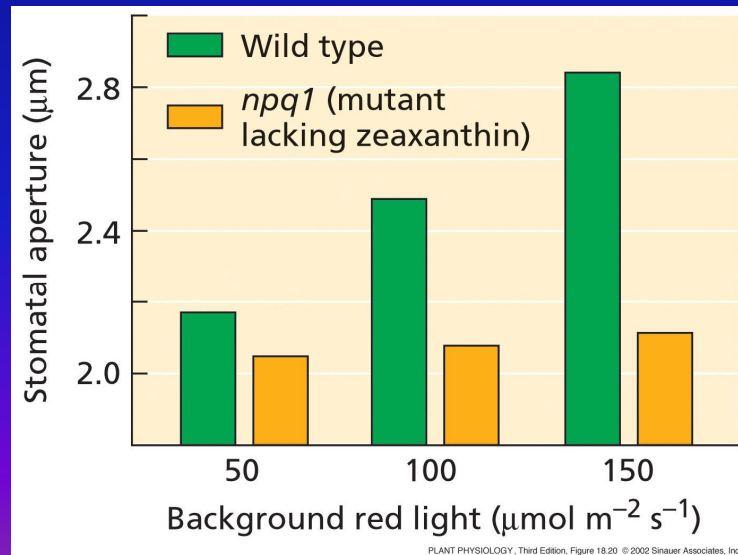

Akční spektrum otevírání stomat

- obsah zeaxantinu ve svěracích buňkách odpovídá velikosti stomatální apertury
- citlivost svěracích buněk k modrému světlu se zvyšuje s koncentrací zeaxantinu
- otevírání stomat indukované modrým světlem je inhibováno dithiotreitem (DTT) a inhibice je závislá na koncentraci

DTT inhibuje enzym, který konvertuje violaxantin na zeaxantin
=> DTT snižuje akumulaci zeaxantinu

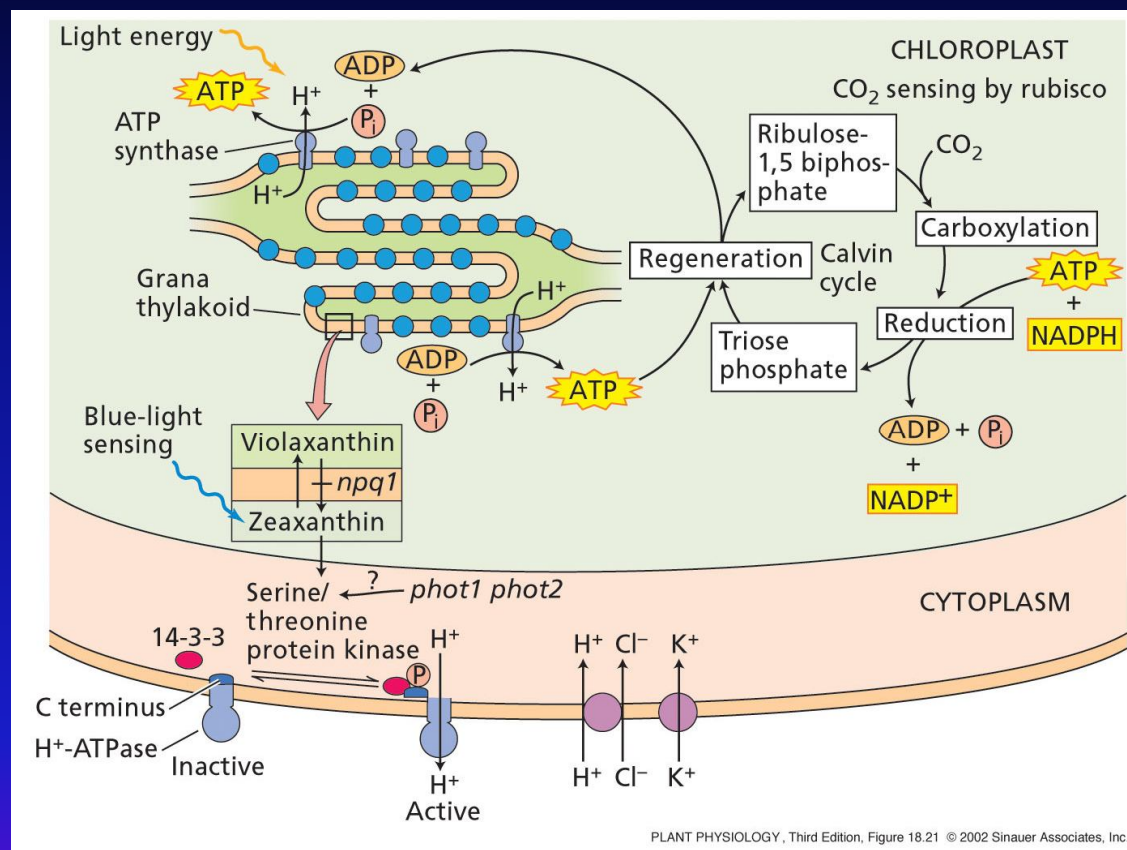
Arabidopsis mutant *npq1* (*nonphotochemical quenching*)

npq1 neakumuluje zeaxantin v chloroplastech
=> chybí specifické otevírání stomat
indukované modrým světlem

npq1 ukazuje pouze bazální otevírání stomat
indukované fotosyntézou

Otevírání stomat prostřednictvím zeaxantinu

Modré světlo

Zeaxantin

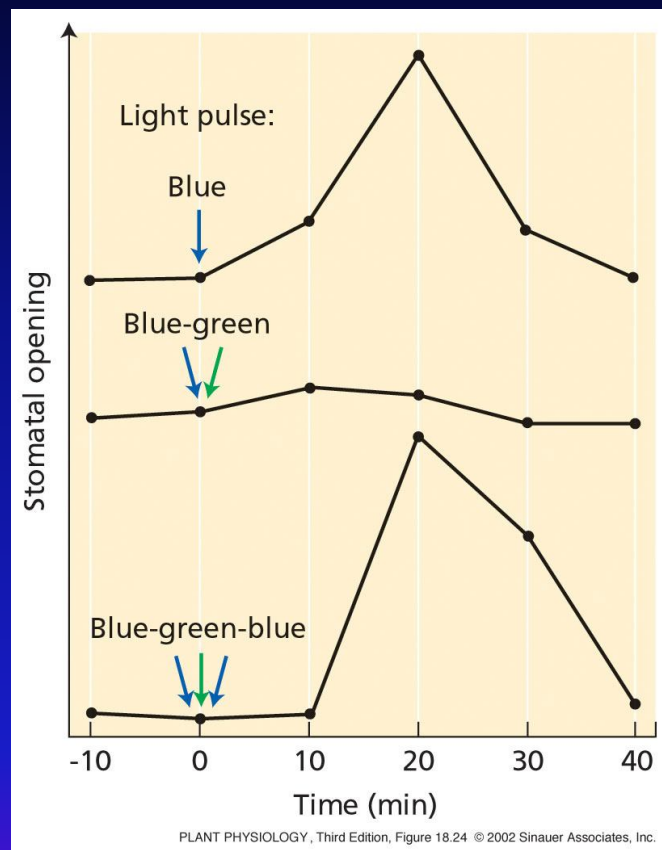
H⁺-ATPáza

Otevírání stomat

Mechanismus zapojení zeaxantinu v otevírání stomat vlivem modrého světla je třeba dále ověřit – kontroverzní výsledky v intaktních listech a protoplastech svěřacích buněk u mutanta *npq1*.

Reverzibilita otevírání stomat

Akční spektra modrého (otevírání stomat) a zeleného (zavírání stomat) světla jsou posunuta o 90 nm

Tento posun je způsoben izomerizací zeaxantinu

Modré světlo

Zelené světlo

Trans –izomer
Zeaxantinu
(neaktivní)

Cis –izomer
Zeaxantinu
(aktivní)

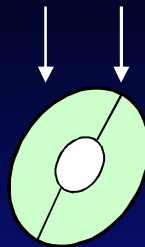
Tma

UPDATE 2007

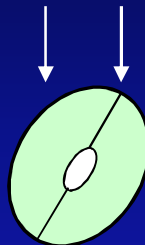
Folta KM, Maruhnich SA (2007) J Exp Botany 58: 3099-3111

Nejnovější review o reverzních účincích zeleného světla na růst a vývoj rostlin

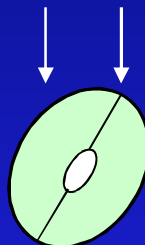
WT

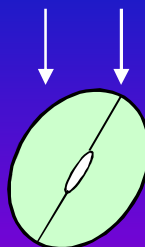
Do procesu otevírání stomat jsou zapojeny kromě zeaxantinu i fototropiny

phot1

Reakce stomat k modrému světlu je ovlivňována i geny *PHOT1* a *PHOT2*.

phot2

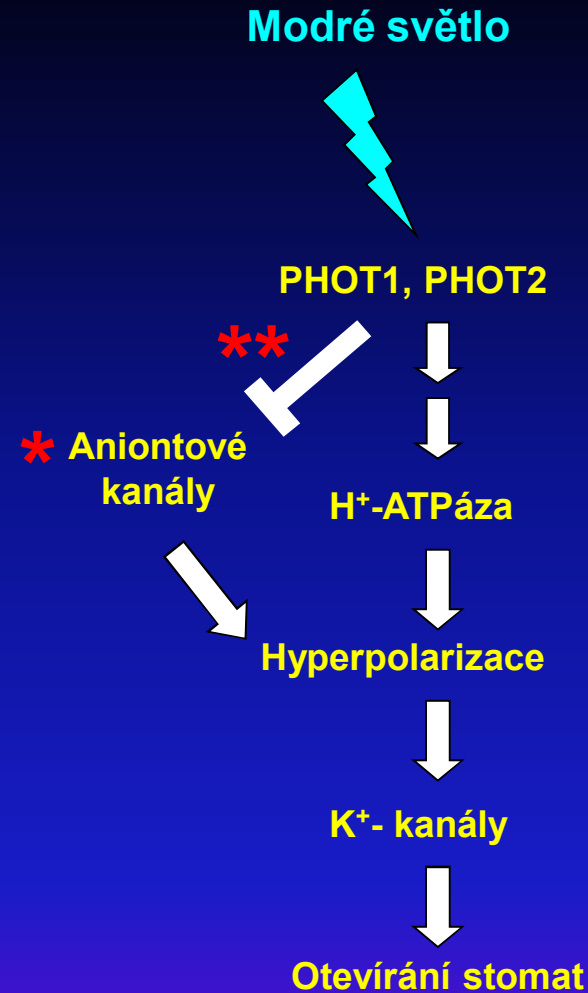
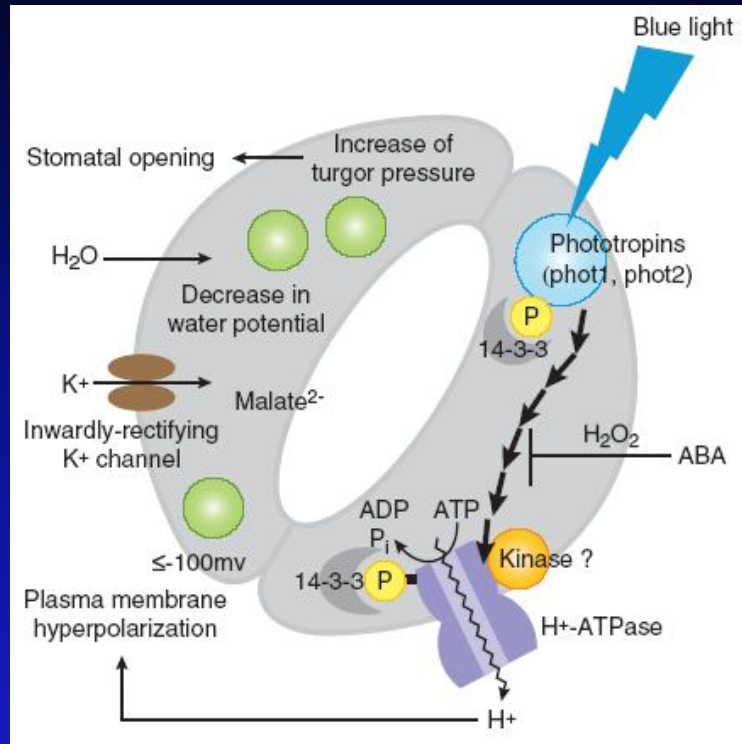
Mechanismus interakce PHOTs se zeaxantinem není znám.

phot1/phot2

UPDATE 2007

Boccalandro H et al. (2007) *Plant Signaling and Behavior* 2: 1-3

Stomata fungují autonomně – reakce jednoho průduchu k modrému světlu nezávisí na reakci druhého průduchu k modrému světlu.

H⁺-ATPáza: C- terminální konec má autoinhibiční doménu – reguluje aktivitu ATPázy blokováním katalytického místa

Aktivace ATPázy: fosforylace Ser/Thr C- terminální domény ATPázy => autoinhibiční doména je odstraněna z katalytického místa

* UPDATE 2007

Marten H et al. (2007) Plant Journal 50: 29-39

** UPDATE 2007

Lee Y et al. (2007) Plant Journal 52: 803-816

PIP4 (PIP kináza) – vznik PtdIns (4,5) P2 (fosfatidylinositol 4,5-bifosfát) ve svěracích buňkách. PtdIns (4,5) P2 inhibuje aniontové kanály => udržení otevření stomat

Do procesu otevírání stomat jsou zapojeny kromě zeaxantinu a fototropinů i kryptochromy a COP1

Otevírání stomat indukované modrým světlem:

WT > *cry1* = *cry2* > *cry1cry2*

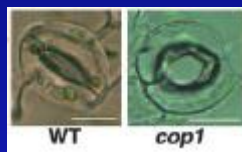
WT < *CRY1-ovx* = *CRY2-ovx*

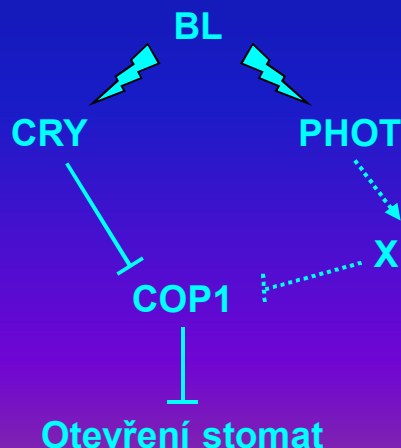
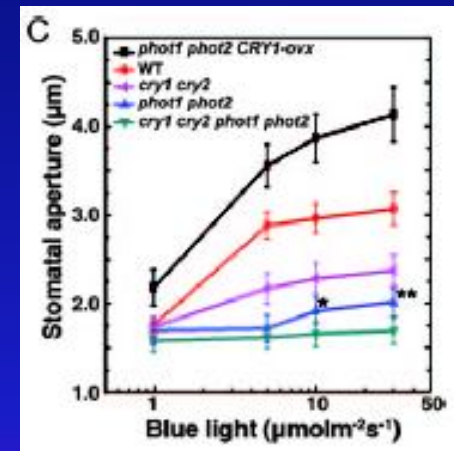
cry1cry2 > *phot1phot2* > *cry1cry2phot1phot2*

WT < *cop1*

cry1cry2cop1 = *phot1phot2cop1* > *phot1phot2CRY1-ovx*

Mao J et al. (2005) PNAS 102: 446-452

<http://www.pnas.org/cgi/content/abstract/102/34/12270>